

Medborgardeltagande som metod i planeringsprocessen

Specifikt i Veberödsprojektet

Alexander Hansson

Uppsats för avläggande av filosofie kandidatexamen i
Kulturvård, Bebyggelseantikvariskt program

15 hp

Institutionen för kulturvård
Göteborgs universitet

2016:31

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Naturvetenskapliga
fakulteten

Medborgardeltagande som metod i planeringsprocessen – specifikt i Veberödsprojektet.

Alexander Hansson

Handledare: Krister Olsson

Kandidatuppsats, 15 hp
Bebyggelseantikvariskt program
Lå 2015/16

Program in Integrated Conservation of Built Environments
Graduating thesis, BA/Sc, 2012

By: Alexander Hansson
Mentor: Krister Olsson

Citizen participation as a method in the planning process – specifically in the Veberöd project.

ABSTRACT

The aim of this case study is to evaluate Veberödsprojektet in relation to methodology and theory concerning citizen participation in planning processes. The project was presented before and during an internship and employment at the commune of Lund in southern Sweden. The projects aim was to use participants to thoroughly inventory the small town of Veberöd and to use their knowledge about history and stories concerning the town. The questions the study tries to answer regards the participants influence, the possible change of the roll of the expert and how well the project stands against theory and methods about citizen participation.

The study was conducted during April and August of 2016 using the three sources of a case study: observations, interviews and literary studies. The observations took place during the employment during the first three months, the literary studies during July and the interviews during August. The qualitative interviews where recorded and transcribed to ensure a legitimate research process, as well as to be able to go back and ensure that no hypotheses were created during the process.

The results of the observations and interviews shows that the questions about the project could be answered through theory and methods regarding citizen participation and the evaluation of the project could be done as well. However, the theories and methods also indicate that the project could be studied in a number of ways, which suggests that further research and perhaps other questions should be answered as well. The conclusion is therefore twofold, because either perspective projected onto the project will give you a different answer.

Title in original language: Medborgardeltagande som metod i planeringsprocessen – med Veberödsprojektet som fallstudie

Language of text: Swedish

Number of pages: 41

Keywords: Community participation, participation methods, participation theory, cultural heritage, city planning

ISSN 1101-3303

ISRN GU/KUV—16/31--SE

Förord

Efter att ha sett fram emot projektet i ett drygt halvår och därefter levt med det i ytterligare ett halvår är det nu dags att ta en paus från det. En flytt, evigt pendlande och en sommar spenderad i samkväm med sambons morföräldrar i en 30 kvadratmeter stor kolonistuga är, trots att det inte står med i efterföljande uppsats, inbakad i denna process. Jag skulle först och främst vilja tacka Henrik Borg, Stadsantikvarie i Lunds kommun, för förtroendet och möjligheten att delta i projektet efter enbart mejlkontakt och en telefonintervju. Vidare skulle jag vilja tacka Bosse Lagerqvist för samma möjlighet och att uppsatsen fått komma till under sommaren. Även handledare Krister Olsson som lånat ut böcker och korrekturläst samt handlett trots semester. Även klasskamraterna Josephine Bruhn, Emmelie Kjällström och Niclas Kay för ovärderlig input och peppande in i det sista. Slutligen skulle jag vilja tacka min sambo Sara för att hon stått ut med diskussioner om något så fantastiskt trevligt som stadsplanering och medborgardeltagande sen oktober förra året (2015).

2016-08-18, Alexander Hansson

INNEHÅLL

1. INLEDNING	9
1.1 Bakgrund	9
1.2 Problemformulering.....	9
1.3 Syfte och mål	10
1.4 Frågeställningar.....	10
1.5 Tidigare forskning och kunskapsläget.....	10
1.6 Avgränsningar.....	11
1.7 Metod	12
1.8 Källmaterial och källkritik.....	13
1.9 Teoretisk ansats	13
1.9.1 Sammanfattning.....	18
2. VEBERÖDSPROJEKTET - FALLSTUDIEN.....	19
2.1 Veberöds historia	19
2.2 Projektbeskrivning och projektets målbild	20
2.3 Medborgardeltagande som metod.....	21
2.4 Projektdeltagare	21
3. RESULTAT.....	23
3.1 Observationer	23
3.2 Experten.....	24
3.3 Deltagarna	26
3.3.1 Deltagarna var för sig.....	26
3.3.2 Sammanfattning.....	28
4. ANALYS OCH DISKUSSION.....	31
4.1 Analys.....	31
4.2 Diskussion	32
4.3 Vidare forskning.....	34
5. SAMMANFATTNING	36
ILLUSTRATIONSFÖRTECKNING.....	38
6. KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING.....	39
6.1 Otryckta källor.....	39
6.2 Tryckta källor och litteratur.....	39
6.2.1 Elektroniska resurser	40
BIL. 1, Inventeringsblankett	
BIL. 2, Transkribering av intervju med Informant 1	
BIL. 3, Transkribering av intervju med Informant 2	
BIL. 4, Intervjusvar från E-post konversation med Informant 3	
BIL. 5, Intervjusvar från E-post konversation med Informant 4	
BIL. 6, Intervjusvar från E-post konversation med Informant 5	

1. INLEDNING

Den här kandidatuppsatsen på 15 högskolepoäng är skriven för kandidatexamen på Bebyggelseantikvariska programmet på Göteborgs Universitet. Den är skriven under sommaren 2016 på dispens för den projektanställning som tillgängliggjort uppsatsämnet.

Undersökningen och uppsatsen kommer att presenteras efter de riktlinjer som den naturvetenskapliga fakulteten kräver, trots att ämnet lutar mer åt humaniora och sociologi, samt efter de kapitel och analyser som efterfrågas av institutionen för att klara kraven för kandidatuppsatser. Jag kommer presentera såväl Veberödsprojektet, tätortens historia och deltagarnas representativitet som Lunds kommuns målbild för både projektet och översiktsplaneringen. De olika delarna kommer att i ett avslutande kapitel ställas mot såväl den teoretiska och metodologiska ansats som görs i första kapitlet och den kritik som legitimerar deltagandet i undersökningen.

1.1 Bakgrund

Ämnet har baserats på den praktik och projektanställning som föranledde uppsatsen. Det gjorde även det gedigna intresset för planerings- och framförallt medborgardeltagandefrågor och teori som presenterats under utbildningens gång. Praktiken gjordes på Kulturen i Lund och inför den presenterades projektet som skulle till att starta under praktikperioden. Praktiken utgjordes av, i relation till Veberödsprojektet, föreläsningsserien till projektet.

Veberödsprojektet är ett medborgardeltagande projekt som Lunds kommuns Stadsbyggnadskontor startat för att engagera och problematisera sin egen inställning till att använda inköpta konsulter underlag och även medborgardeltagandet i samråd under planeringsprocesser. Detta tillsammans med möjligheten att skapa ett kunskapsunderlag rotat i den lokala förankringen. Projektanställningen på samma Stadsbyggnadskontor gjorde att uppsatsämnet och undersökningsobjekt upplevdes som relevant samt att det erbjöds och aktualiserades. Anställningen möjliggjorde såväl en platsnärvaro i tätorten Veberöd som att en relation till deltagarna och Stadsbyggnadskontorets arbete skapades.

Jag hade en god kommunikation med min handledare på Stadsbyggnadskontoret under en längre tid innan jag beslöt mig för att ge det en chans. Veberödsprojektet är ett pågående projekt som jag, även efter att uppsatsen är inlämnad, kommer kunna följa upp och förhoppningsvis kommer kunna diskutera om i framtiden.

1.2 Problemformulering

Studien ämnar undersöka hur Stadsbyggnadskontoret i Lund och projektet i Veberöd står sig på det metodologiska och teoretiska planet. Det största problemet med projektet är att Lunds kommun och Stadsbyggnadskontor aldrig tidigare försökt sig på medborgardeltagande och medborgarinflytande i planeringsprocessen på det här sättet (Informant 1)(Kontext 2016, 12). Vidare går problemet att utvecklas till: hur mycket

ansvar och inflytande går att lägga över på invånare som jobbar ideellt i ett sådant här projekt? Det vill säga hur mycket tillit ska en som expert eller makthavare på kommunen ha till deltagarna att det blir ett användbart material? Att gå från samråd och utställning i vanliga planeringsprocesser, där intresserade får ta del av det framtagna materialet och vädra sina funderingar, till att aktivt låta medborgare delta i processen att ta fram materialet är en metod som är och har varit under utveckling sen 1960-1970-talens medborgarrevolter mot den rationella planeringen (Nyström & Tonell 2012, 320-324). Det är ett steg mot ett hållbarare kunskapsunderlag som känns aktuellt längre såväl som en större kunskapsbank när fler blir inkluderade (Ibid, 320-324). Mot dessa funderingar ställs projektet i uppsatsen.

Ytterligare problem skapas om inte den kunskap som behövs för att genomföra ett projekt av det här slaget inte finns hos kommunens samordnare. Det kan handla om såväl en okunskap kring metoder och teorier som är beprövade i liknande sammanhang som att experterna är utbildade i att vara projektledare, samordnare och kommunikatörer (Sanoff 2010, 64). På grund av denna problematik kommer även att expertrollen granskas i undersökningen för att ge klarhet i intentionerna som finns hos kommunen och tjänstemännen.

1.3 Syfte och mål

Uppsatsens syfte är att undersöka hur det specifika medborgardeltagandeprojektet följer teorier och metoder för medborgardeltagande och medborgarinflytande i planeringsprocesser. Det är således lika mycket en utvärdering och analys av mitt eget arbete i projektet som en möjlig utvärdering att gå tillbaka till för Stadsbyggnadskontoret i Lund och en möjligt lärande för deltagare i liknande projekt i frågan om hur inflytandet bör se ut.

Målet är att värdera projektet utifrån teorier och metoder om medborgardeltagande i planeringsprocesser. Det kommer då ge legitimitet till projektet eller kritiskt ifrågasätta huruvida det är ett medborgardeltagande projekt, eller om det hamnar någonstans däremellan.

1.4 Frågeställningar

Frågorna som uppsatsen ämnar besvara lyder som följande:

- Hur väl speglar Veberödsprojektet samtida teori och metod om medborgardeltagande i planeringsprocesser?
- Hur upplever deltagarna sitt inflytande i processen?
- Hur upplever experten att medborgardeltagandet påverkat dess roll?

1.5 Tidigare forskning och kunskapsläget

Precis som Lanemo & Olsson (2015) är inne på i sin artikel i Plan så är medborgardeltagande i planeringsprocesser en del av samhällsplaneringen som är under utveckling (Lanemo & Olsson 2015). Det är en process som kommer att fortlöpa och prövas i flera omgångar innan ett positivt resultat, utifrån flera aspekter, kan redovisas.

Något som dock är positivt, som de även lyfter upp, är de styrmedel som kommer från högre instanser som till exempel Europeiska landskapskonventionen som kräver att medborgardeltagande och inflytande behövs i planeringsprocessen (Ibid, 9). Det ska även tilläggas att det här är långt ifrån all forskning som gjorts som berör frågorna som ställs gentemot den här undersökningen, men det är ett axplock som är relevant för just Veberödsprojektet.

Enligt Stadsbyggnadskontoret i Lunds kommun så har ett projekt av den här typen inte skett i Sverige (Kontext 2016, 12), åtminstone i modern tid. Dock har Henry Sanoff (2000) tagit upp flera exempel på hur medborgardeltagande och inflytande skett i USA, Kina och Sydafrika (Sanoff 2000, 224-280).

Tahvilzadehs (2015) diskursanalys över Göteborgs stads och kommuns agerande i medborgardeltagande frågor är också relevant i det här fallet eftersom det tillgängliggör en jämförelse mellan kommunerna (Tahvilzadeh 2015, 23-51). Dock är det inte specifikt ett projekt som analyseras och uppsatsen har inte för avsikt att se till hela Lunds kommuns medborgardeltagande policy.

Jørgen Amdam (1995) har gjort en sammanställning och analys kring sex medborgardeltagande projekt, där alla deltagarna var kvinnor och underlaget gjordes på kvinnors villkor, som anordnades i sex norska kommuner under slutet på 1980-talet till början på 1990-talet. Dessa projekt handlade om att analysera det decentraliserade styrande organet och då även kommunernas försök att ta fram metoder för ett mer aktivt deltagande av invånarna såväl som förtroendevalda politiker. Amdam såg här att planeringsmetoderna utgjorde ett klassiskt expertstyrt och konsultbaserat arbete i att ta fram nya Översiktsplaner (Amdam 1995, 305ff). Mycket av upplägg och typen av initiativ från kommunerna är likartad den som Lunds kommuns stadsbyggnadskontor har så undersökningen är intressant ur den aspekten som jämförelse kring specifika frågor kring projektet.

1.6 Avgränsningar

Uppsatsen har avgränsats på flera olika plan under skrivandeförloppet. Den första avgränsningen som gjordes var beslutet att göra kvalitativa intervjuer snarare än att intervjua alla delaktiga i projektet. Den primära anledningen är tidsaspekten. Den sekundära är tiden på året då semestrar styr tillgängligheten på eventuella intervjupersoner. Den tredje är storleken på deltagargruppen, som inte bestod av mer än tolv personer. Dessa faktorer har spelat in i valet kring avgränsningar.

En annan relevant avgränsning för uppsatsen har varit att inte ifrågasätta projektet gentemot bevarandeteori. Anledningen till detta är, som även kommer nämnas för nedanstående avgränsningar, vart projektet befinner sig. Då värderingsfrågorna och bevarandeaspekter inte är aktuella i projektet före hösten har de frågor som kan tänkas ställas i det sammanhanget inte kunnat ställas och säkerställas gentemot den teorin.

Ytterligare avgränsningar har gjorts i de litteraturstudier som utförts. Det har forskats och skrivits teoretiska alster om medborgardeltagande i planeringsprocesser sedan tidigt 1960-tal. Att gå igenom alla dessa hade varit ett forskningsprojekt i sig. Istället har relevanta

internationella som nationella teoretiker och forskare studerats för att kunna sätta in projektet i ett rimligt och relevant ramverk.

Avgränsningar har även gjorts kring medborgardeltagarnas material. Utgångspunkten, som nämns i frågeställningarna, är snarare metoden och inflytandet. Det är dessa två delar som ställts emot teori och metod och inte vad de åstadkommit för inventeringar. Detta då det är ett pågående projekt och inte kan säkerställas före det slutliga arbetet presenterats.

Slutligen har avgränsningar gjorts angående tätorten. Den är speciell i sammanhanget då det är där undersökningen och forskningen gjorts, men är i sig själv inte betydande för resultatet. Tätorten kommer enbart att beskrivas historiskt och kortfattat för att sätta in undersökningen i sitt sammanhang. Möjligtvis kommer den bli mer intressant i efterhand men det går inte att förutspå eller säkerställas före arbetet är slutfört.

1.7 Metod

Uppsatsen undersökning baseras på den fallstudie där Veberödsprojektet är fallet. Fallstudier kan sammanfattas enligt ett antal kriterier så som att det är ett fall som är studieobjekt, det omfattar en komplext fungerande enhet, studeras i sitt naturliga sammanhang, det ska omfattas av flera metoder och vara samtida. Bent Flyvberg (2004) försöker i artikeln *Five misunderstandings about case-study research* legitimeras användandet av fallstudien som metod genom att slå hål på fem, mer eller mindre, klassiska argument mot metoden (420f). De fem argumenten utgörs av en tro att generell och teoretisk kunskap är bättre än det lärande som är en fallstudie. Det vill säga att det inte går att generalisera kring ett fall, vilket i sin tur inte skapar forskningsutveckling. De menar också att fallstudien är mest användbar för att skapa hypoteser i ett tidigt skede i forskningen och att forskningen i en fallstudie söker att verifiera forskarens egna förutfattade meningar. I slutändan blir svårigheten att summera en fallstudies fall och ställa upp generella proportioner undersökningens nederlag (Flyvberg 2004, 421). Den här fallstudien bestod till en början av aktiva fältstudier på plats och som delaktig i projektet, som anställd på Lunds kommuns Stadsbyggnadskontor. För att kunna analysera och säkerställa resultaten från observationerna kopplat till frågeställningarna i uppsatsen har några olika metoder rörande medborgardeltagande studerats under de litteraturstudier som genomförts för att ha en grund att stå på när det gäller såväl begrepps- som analysapparat. På så sätt kommer undersökning inte att spegla de fem argumenten mot fallstudier, utan snarare ska den ses som en lärandeprocess inom medborgardeltagande samt en utvärdering av projektet vilket stämmer överens med vad Flyvberg (2004) argumenterar för (422). Dessa metoder och teorier presenteras i den teoretiska ansatsen.

Insamlingen av data har även kompletterats med kvalitativa intervjuer i enlighet med hur Lantz (2007) beskriver dem i boken *Intervjumethodik*. Hon beskriver kvalitativa intervjuer som något som kompletterar andra undersökningsmetoder för att ge kvalitativa data som kopplas samman med de teoretiska utgångspunkterna i uppsatsen (Lantz 2007, 101). På detta sätt legitimeras även den subjektivitet som är kopplad till kvalitativa intervjuer (Ibid, 101). Intervjuerna kommer i uppsatsen att ställas gentemot de teorier som beskrivs i den teoretiska ansatsen och minimera risken för hypotetiska analyser och slutsatser baserade på observationerna som gjorts (Lantz 2007, 98ff). Intervjuerna har gjorts på deltagare och

expert på projektet och har i den mån det gått försökt att anpassas till den representativitet som finns i deltagargruppen.

Litteraturstudien utgör grundpelaren för undersökningens möjlighet att dra slutsatser och analysera de data som framkommit, såväl under de observationer som gjorts som under de kvalitativa intervjuerna. Målet blir inte heller då att försöka svara på förutfattade meningar hos delaktiga i projektet utan att synliggöra dessa och ställa dessa mot det upplevda deltagandet och det styrda deltagandet.

1.8 Källmaterial och källkritik

Det första som måste diskuteras för den här undersökningen är mig själv. Då jag varit anställd på projektet och därmed fått insyn i hur såväl Stadsantikvarien, Stadsbyggnadskontoret och deltagarna tänker. Detta kan påverka såväl min analys och mina resultat som deltagarna och Stadsantikvariens svar under intervjuerna. Detta framförallt då tre månader är tid nog att skapa någon form av relation.

En övervägande majoritet av de teorier och metoder som presenteras i uppsatsen och undersökningen är inte specifika för att behandla kulturmiljöinventering eller kulturmiljöplanering, utan snarare berör den fysiska planeringen i stort. Det kan eventuellt göra att delar i en diskussion och analys av projektet kan vara missvisande och på inget sätt representativt för liknande projekt som berör just frågor om kulturmiljön.

Vidare behöver förutfattade meningar och förväntade svar hos författaren diskuteras och kritiserats. Det som gjort att den här uppsatsen blivit till har varit att jag har deltagit i projektet och då lärt känna, i viss mån, deltagare såväl som experter. Det kan i sin tur göra att de analyser och resultat som redovisas delvis grundas på den relation som ger en möjlighet att göra förutfattade meningar eller förväntade svar och då dra felaktiga slutsatser.

Valet av teorier och metoder är också något som behöver kritiserats. Det handlar framförallt om att förstå att de författare och teoretiker som valts ut har gjorts på subjektiva föreställningar om att de är relevanta gentemot undersökningens och uppsatsens frågeställningar. Därför kan resultat och analyser göras på ett sätt som kanske inte hade varit möjligt om andra författare och teoretiker valts ut. Dessutom kan ett sådant nyval ge helt andra svar på frågorna.

1.9 Teoretisk ansats

För att kunna sätta forskningen i ett större och mer analytiskt perspektiv har flertalet teorier inom medborgardeltagande i planeringsprocesser studerats. Detta har skapat en begreppsapparat och utgångspunkter att ta fasta på som är accepterad inom diskursen och forskningen kring medborgardeltagande.

Nazem Tahvilzadeh (2015) gör i sin artikel *Deltagande styrning – optimistiska och pessimistiska perspektiv på medborgardialoger som demokratipolitik* avstamp i den diskursanalys han gjort rörande uppifrån initierat medborgardeltagande och inflytande i

planeringsprocesser i Göteborg. Diskursanalysen har gjorts på styrdokument och andra policydokument kring medborgardeltagande i staden och sedan jämfört dessa med hans utvecklade version av Fung & Wrights (2003) modell för styrt medborgardeltagande (Tahvilzadeh 2015, 23ff). Han utgår även från Jürgen Habermas (1996) teorier om *kommunikativt handlande* och kallar det i sin artikel för *deliberativa handlingsprinciper* (Tahvilzadeh 2015, 26). Deliberativa samtalsprinciper beskriver Tahvilzadeh som inbjudet deltagande där makthavare möter medborgare i samtal eller på andra sätt integrerar i ett givet rum med olika teman. Hans tolkning av Habermas är ”idén om att deliberativa samtalsprocesser utgår från perspektivet att det är jämlika och rationella samtal mellan heterogena individer är önskvärda, möjliga och berikande för det demokratiska systemet och samhället” (Tahvilzadeh 2015, 25). Målet i dessa processer är att få deltagande individer genom att de bearbetar sina egna intressen, ekonomiska, sociala och liknande, gentemot andra individers. När det sker så uppstår möjligheten att de ser bortom sina intressen och då även möjligheten att de som grupp tar kollektiva och rationella beslut som gynnar alla (Ibid, 25). Den typen av metod, med ett styrt deltagande, och även de andra som beskrivs i det här kapitlet är ifrågasatta för att de i ett ideologiskt och moraliskt perspektiv kan gynna makthavarna i samhället och således hotas även demokratin (Tahvilzadeh 2015, 26). Därför menar Tahvilzadeh att en kan dela upp åskådningarna till den här typen av metoder, vilket också blir en utveckling och sammanslagning av Fung & Wright och Habermas, mellan ”*optimistiska*” och ”*pessimistiska*” perspektiv beroende på vilken utav sidorna en är positiv till (Ibid, 26f).

Det optimistiska perspektivet beskriver Tahvilzadeh som en metod att genom deliberativa demokrati ideal ifrågasätta den representativa demokratin och det expertdominerande planeringsidealet. På detta sätt skapas en kunskapsbank och planeringsprocess som bygger på rättvisa, effektivitet och legitimitet (Tahvilzadeh 2015, 27). Det bygger på *deltagande styrning* där experten istället iklär sig rollen som moderator och styr processen uppifrån och deltagarna aktivt producerar och bidrar till kunskapen. Den uppifrån styrda processen gör att även resurssvaga grupper och individer blir representerade, på inbjudan från makten (Ibid, 27). Han fortsätter med att summera och beskriva generella principer som Fung & Wrights modell lyfter upp för en lyckad process: 1. Praktisk orientering. 2. Nerifrån och upp inflytande. 3. Beslut genom deliberativ problemlösning (Tahvilzadeh 2015, 29). Vidare föreslås kriterier för designandet av processen för att utveckla och stabilisera samt fördjupa demokratiaspekterna: 1 delegera makten. 2. Central samordning och handledning uppifrån. 3. Medborgarna koloniserar makten (Ibid, 29f).

Principerna är mer generella och används för att underlätta processen eller uppgiftens omfattning, målbild, vilka som gör urvalet och att det görs gemensamt trots egenintressen hos deltagarna. Detta ses inte som något av ondo inom den deliberativa diskussionen, utan ett sätt att nå konsensus (Ibid, 30). Kriterierna å andra sidan är en fördjupad utveckling i mer specifika sammanhang. De berör främst expertens handlande i processen och hur denne sammankopplar diskussion och politik samt hur stöd tas i den lokala förankringen. Det ska även ges stöd i form av utbildning och information gentemot deltagarna (Tahvilzadeh 2015, 29). Slutligen handlar det om att tillgängliggöra den offentliga makten så att ett progressivt samarbete tillkommer, snarare än att en jobbar emot varandra (Ibid, 30).

Det pessimistiska perspektivet präglas av misstron till samförstånd och förhandling samt maktaspekterna i dessa processer. Empirisk såväl som teoretisk forskning visar på att om konsensus är målet och blockpolitiska agendor styr processen gynnas aldrig de utan makt, alltså deltagarna (Tahvilzadeh 2015, 30f). Det deliberativa styrmetoderna beskrivs på denna sida som en nyliberal skenmanöver som präglas av marknadsförhållanden och ekonomi och saknar därmed demokratisk legitimitet. Tahvilzadeh fortsätter att beskriva det pessimistiska perspektivet som ett sätt för de styrande att få med sig medborgarna, eller åtminstone största massan, på sin sida (Ibid, 31).

Vidare ställer sig det pessimistiska perspektivet kritisk mot individualiseringen och ökade ojämlikheter i maktförhållandena. Dahlstedt (2009), som Tahvilzadeh refererar till, menar att slutprodukten blir lokala samhällen med självstyre där det lilla och resursstarka kollektivet blir ledande, och motsatsen för den större massan. Målen i samhällena blir också att enbart öka den ekonomiska tillväxten, snarare än att arbeta för sociala och politiska förändringar. Idealindividens skulle i sådant samhälle då vara aktiv, engagerad, samarbetsvillig, ansvarstagande och pragmatisk (Tahvilzadeh 2015, 31f).

Nyström & Tonell (2012) beskriver medborgarinflytande och deltagande i planeringsprocessen som något som fortfarande håller på att utvecklas. De beskriver olika grader av inflytande/deltagande baserat på Sherry Arnsteins (1969) steg (Nyström & Tonell 2012, 320).

Sherry Arnstein (1969) har beskrivit medborgardeltagande utifrån ett amerikanskt perspektiv och en amerikansk planeringsprocess. Teorierna går dock att applicera på hela den västerländska världen, troligtvis mer än så, då det i många fall ser ut på liknande sätt inom processen. Arnstein beskriver medborgardeltagande som en steg med åtta trappsteg där olika grader av medborgardeltagande har eller skapar inflytande i processen. I det första steget har det styrande organet ett totalt och expertorienterat planmonopol och medborgare ställs utanför planeringsprocessen, såväl i inbjudan till deltagande som i inflytande (Arnstein 1969, 216f). Här beskriver Arnstein vidare att det handlar om ett *icke-deltagande* från befolkningen och *manipulation* från det styrande organet att få igenom ett rationellt och expert framtaget projekt. Vidare använder hon begrepp som *utbilda* och *bota* negativa trender inom det berörda området för projektet (Ibid, 217f). Andra steget *Terapi* följer samma mönster som det första och hänger ihop med vad som ska åstadkommas i utifrån utbildning eller botande av område. (Ibid, 217ff). De första stegen delar hon in under en större kategori, icke-deltagande. (Arnstein 1969, 217ff).

Först i tredje steget menar Arnstein att det går att tala om ett deltagande, dock utan någon makt. Deltagandet i tredje till femte, *informering*, *konsultation* och *pacificera*, steget blir enligt Arnstein ett slags spel för massorna där enkätundersökningar, mindre fokusgrupper och liknande får representera hela den berörda befolkningen, vilket leder till att minoritetsgrupper eller utsatta områden inte får möjlighet att lyfta deras problem, så kallad *tokenism*. Enkätfrågorna är ofta ledande då det utesluts information väsentlig för deltagarna att fatta övervägda beslut och hunnit granska alternativ. (Arnstein 1969, 217, 220f). Under femte steget, *pacificeringen*, som fortfarande enligt Arnstein är *tokenism* så finns tendenser till att deltagandet närmar sig ett inflytande också, men i en väldigt låg utsträckning. (Ibid,

217, 220f). Dessa tre steg hamnar i den vidare förklaringen under grader av tokenism. (Ibid, 217, 219ff).

I den sista stora kategorin, grader av medborgarinflytande, har medborgarna mer eller mindre inflytande i planeringsprocessen. I sjätte steget, *partnerskap*, börjar inflytandet infinna sig i samband med deltagandet. Det handlar, precis som det låter som, om en förhandlingsprocess inom planeringsprocessen som tillåter deltagare att komma med förslag och granska det framtagna materialet. (Arnstein 1969, 217, 221f) Det blir således ett samarbete mellan experter och utvalda medborgare med en kunskap kring de berörda frågorna och områdena. (Ibid, 217, 221f).

Sjunde steget, *delegerat inflytande*, är enligt Arnstein så långt som vi kan i rådande politiska ordningen. I det här steget har medborgarna den övervägande maktrollen och har dessutom medel att granska planeringsmaterial och ta fram egna alternativ via offentliga medel. Det är även inom detta steg som expertrollen blir den undergivna och snarare granskar medborgarnas alternativ (Arnstein 1969, 217, 222f). Byggherrar är i den här kategorin undergivna och saknar majoritet att få igenom egna framtagna projekt (Ibid, 222f).

Åttonde steget, *medborgarmakt*, är en utopi. Detta menar Arnstein att det beror på att det är de som röstar igenom planerna. Steget är fullt möjligt på mikronivå, det vill säga inom den kommunen, men på makronivå går det inte att säkerställa att det är genomförbart. Enligt henne är det heller inte helt tillförlitligt att tro på att vi röstar fram medborgarrepresentanter som inte blir färgade av makt och nationella målbilder som på lokal nivå inte är önskvärt. (Arnstein 1969, 223f).

Nyström & Tonell vidareutvecklar stegens graderingar med att säga att förutsättningarna för inflyttande i planeringsprocessen avgör hur långt vi kan klättra på stegen. Med detta menar de att visionen för den planerade processen är utformad, vilken ansvarsfördelning som gäller samt vilka ideal som förespråkas (Nyström & Tonell 2012, 321). Dessa förutsättningar, som alla är lika viktiga, är det som avgör hur väl inflytandet och deltagandet kan realiserar (Ibid, 321). De fortsätter med att lyfta upp översiktsplanering som något där ett inflytande är viktigt och gör att översiktsplanen upplevs som aktuell längre (Ibid, 322). Nyström & Tonell beskriver också ytterligare faktorer som är avgörande för hur processen upplevs i den färdiga produkten, så som representativitet, lokal förankring i föreningar, byalag eller sockenråd. Grupper eller faktorer som dessa sitter på en kunskapsbank om objektet för planering och kan bidra till nya perspektiv som i sin tur leder till ett ökat intresse samt ökad lokal identitet (Nyström & Tonell 2012, 321f). Vidare menar de att medborgardeltagande och medborgarinflytande bidrar till att lösa konflikter mellan intressenter i berörd planering. Detta då deltagande och inflytande är ett steg från de rationella planeringsmetoderna som utfördes av experter, män med teknisk utbildning, med kulmen under 1960-1970-talen (Ibid, 322). Avslutningsvis punktar de upp fyra sammanfattande punkter att ta fasta på vid planering med nya dimensioner:

”- ta sin utgång i människors vardagslivserfarenheter och upplevelser i omgivningen. – se på människor som medskapare till sin omgivning.

- se på omgivningens betydelse för vår identitet och för skapandet av mening i tillvaron, samt – förändra planerarstilen och planerarrollen till att i högre utsträckning arbeta i dialog med de berörda.”

- (Nyström & Tonell 2012, 326)

Henry Sanoff (2000) beskriver, bland annat, i sin bok *Community participation methods in planning and design* flera olika metoder för att använda medborgare och skapa demokratiska processer när det kommer till planering av framtida förändringar i flera olika samhällen.

Veberödsprojektet är delvis vad Sanoff kallar för *strategisk planering*. Projektet genomförs inför den fördjupade översiktsplanen som håller på att tas fram över tätorten. Strategisk planering är en organiserad informationsinhämtning som görs för att underlätta fördjupande och framtida insatser. Det handlar därför om att ta reda på de värden som är tätorten (Sanoff 2000, 38), så som de kulturhistoriska. Informationen kring objektet används för att ta reda på vad det är, vad det gör och varför det gör det (Ibid, 38). Sanoff beskriver att detta görs på den målbild som sätts upp inför projektet. Målbilden ska vara generell och baserad på de värden som kretsar kring objektet. Målbilden kan inkludera objektiv som är specifika och uppnåeliga (Sanoff 2000, 39). De generella målen är något som gemensamt tas fram och därför kan utnyttja ett antal faktorer som gör att de resultat som nås får en större bärkraft och är mer inkluderande än en professionell och expertstyrd process. Dessa faktorer utgörs av kollektiva kunskaper, minnen, erfarenheter och förmågor som inte är tillgängliga i andra typer av processer (Ibid, 40). Med dessa faktorer skapas också förutsättningar för en lokal förankring och inflytande där möjligheten för medborgare att lyfta sina egna agendor oavsett politisk tillhörighet, social tillhörighet eller ekonomiska förutsättningar (Ibid, 40). Den kollektiva kunskapen kring historien och de sociala förhållandena i samhället tillsammans med de gemensamma målsättningarna eller målbilderna gör det möjligt att dessutom använda sig av medborgarna som informanter istället för underordnade. De får därmed möjlighet att berätta hur det fungerar i samhället, istället för hur det är som hade varit fallet annars (Ibid, 40). Avslutningsvis i strategisk planering bestäms strategier för att nå de mål som sätts upp. De ska klargöras och specificeras gentemot målen och utgör förutsättningarna för att målen uppnås (Sanoff 2000, 41).

Participatory action research är en annan metod som Sanoff beskriver i boken. Metoden är en proaktiv strategi som utgår från de problem och bekymmer som finns hos medborgarna och i samhället, oavsett om de är relevanta på ett politiskt eller socialt plan. Det skapar en aktivistisk metod där en, från utgångspunkterna av missnöje eller problem, aktiverar medborgarna att delta i processen. De aktiveras att hjälpa till med kunskapsinsamlingen, analysen och baserar planen på dessa premisser (Sanoff 2000, 63). Det långsiktiga målet med metoden är att skapa ett engagemang hos medborgarna rörande deras närmiljö så de själva skapar det nödvändiga sociala skiftet i planeringen och samhället. De ska således gå från ”*research for the people till research by the people*” (Ibid, 63). Metoden baseras också på ett skifte som måste göras inom de professioner som är involverade inom planeringsprocesser. Det skiftet baseras på att inte se medborgarnas icke-kunskap inom de specifika yrkesrollerna och degradera dem på grund av det, utan att istället se att de vägs upp av individers och kollektivets förmåga att göra meningsfulla bedömningar angående

sin närmiljö (Ibid, 63). Idén bygger på tron om att den förmågan och den kunskapen som medborgarna sitter på är jämlig de professionellas yrkesspecifika kunskap. På så sätt legitimerar en deltagandet i såväl informationsinsamling som analys och rekommendationer/målbild (Sanoff 2000, 64). Expertrollen (yrkesrollen) utvecklas och expanderas således i och med användandet av metoden. Resultatet får större bärighet och gissningar kring behov lämnas utanför planeringsprocessen samt att kunskapsbanken blir större över samhället än vid användandet av traditionella, expertorienterade, metoder (Ibid, 64f). Grundläggande för att metoden ska vara genomförbar är att experten är insatt i samhällets historia och sociologiska utveckling. Expertrollens utveckling och expansion handlar framförallt om att arbeta mer som en samordnare och moderator i processen. Experten tar istället beslut om lämpliga metoder som ska användas för informationsinhämtningen och hur resultat, analys och planering ska göras. På detta sätt legitimeras expertens roll i processen (Sanoff 2000, 64).

1.9.1 Sammanfattning

Den teoretiska ansatsen ovan speglar hur varierande och mångfacetterad medborgardeltagande är i teori såväl som metod. Undersökningen kommer således att ställas inför flera olika aspekter att ta hänsyn till när resultat är presenterade och analysen ska göras. För att sammanfatta ovanstående så är det Arnsteins (1969) steg, som det visar sig att flertalet refererar till, som kommer avgöra hur väl projektet representerar medborgardeltagande. Övriga teoretiker, kanske framförallt Tahvilzadeh (2015), kommer att istället bidra till att såväl sätta begrepp på företeelser som framkommer som att kritiskt ifrågasätta vad som går att inkludera i de olika stegen och på så sätt få fler infallsvinklar i hur medborgardeltagande kan förekomma.

Vidare kommer till exempel Sanoffs (2000) olika modeller för medborgardeltagande sätt att beskriva hur projektet, som trots att det saknar egen metod, är genomfört i förhållande till hur medborgarna fått delta. Detta är ett sätt att försöka beskriva projektsammanställningen.

2. VEBERÖDSPROJEKTET - FALLSTUDIEN

Forskningen har utförts efter projektanställningen på Stadsbyggnadskontoret och arbetet med tätorten Veberöd i Lunds kommun. Den inledande etappen i projektet utfördes mellan 27 januari och 4 april. Under den perioden inleddes projektet och presenterades för invånarna på ett informationsmöte på Medborgarkontoret i Veberöd. Efter det fick de anmäla sitt intresse för projektet och fyra undervisningsmöten anordnades under en 5 veckors period med sista tillfället 4 april. Andra etappen var inventeringsarbetet som startade i samband med sista undervisningstillfället med de 12 deltagarna som vi kommer till lite senare. Andra etappen fortlöpte under 3 månader fram till siste juni. Det är efter det som forskningen gjorts på den teori och med de metoder som beskrivs i respektive kapitel tidigare i uppsatsen.

2.1 Veberöds historia

För att sätta in projektet sin kontext följer nedan en kortare redogörelse om Veberöd. Tätorten ligger i de östra delarna av Lunds kommun vid Romeleåsen och Vombsjösjöns odlingslätt. Veberöd och dess socken har anor från medeltiden, vilket delar av kyrkan bekräftar genom dateringar av stommen, och ligger i Torna härad (Hansson 1972, 17f).

Tätorten växte fram utmed vägen mellan Malmö och Simrishamn. Vägen som under industrialiseringen även blev till järnväg var en stor bidragande faktor till att tätorten expanderade (Länsstyrelsen 2016)(Stadsbyggnadskontoret Lund 2010). Expansionen berodde främst på anläggandet av industrier i samhället, där tegelbruken blev dominerade. Tegelindustrin omfattade som mest tre aktiva bruk samtidigt och producerade mest tegel i Skåne under en period (Informant 2).

1919 bildade den dåvarande byn municipalsamhälle och styrde således över sig själva fram till och med 1974 då samhället som även hunnit bli storkommun införlivades i Lunds kommun.

De äldre kartorna över Veberöd visar hur bystrukturen är beständig över seklen (Hansson 1972, 18, 37, 52 & 69). En jämförelse med dagens kartor visar att stora delar av den strukturen är bevarad än i dag trots en stor expansion av tätorten.

Intåget av bilen under 1950-talet och järnvägens nedläggning 1970 gjorde att Veberödsborna nu inte var beroende av arbete på orten utan kunde söka sig till de större städerna i regionen, Lund och Malmö. Tydligast i förändringsprocessen innan och under 1970-talet kan ha att göra med den statliga Bo bättre-utredningens och den gröna vågens intåg i samhällsandan (Informant 2), vilket lockade många till ett boende på landet. Kommunen satsar på arbetstillfällen inom den offentliga sektorn med idrottshall, utomhusbad och skola i samband med införlivandet i Lund (Länsstyrelsen 2016).

Veberöd kan i dag beskrivas som en sovstad till storstäderna i regionen. Tillsammans med övriga tätorter i östra delarna av kommunen bor 20 % av hela kommunens befolkning (Stadsbyggnadskontoret Lund 2010, 20).

2.2 Projektbeskrivning och projektets målbild

På Stadsbyggnadskontorets i Lunds kommuns initiativ har Veberödsprojektet startats för att engagera och tillgängliggöra planeringsprocessen för medborgarna i tätorten Veberöd. Ett delmål har, utöver engagera och tillgängliggöra processen, även varit att ta fram ett inventeringsmaterial baserat på den kunskapsbank som finns i deltagarna från och kring byn. Detta har gjorts så fler källor tillgängliggörs inför framtida planerings- och beslutsprocesser då ett fullständigt kunskaps- och beslutsunderlag saknas för tätorten (Stadsbyggnadskontoret Lund 2016). Det har även varit ett projekt för att svara på den kritik som framkommit från andra tätorters underlag som är framtaget av inköpta konsulter (Informant 1). Kritiken riktar sig framförallt gentemot bristen på lokal förankring hos invånare i tätorterna.

Projektet är ett pilotprojekt för kommunen och av ett slag som enligt de själva aldrig tidigare förekommit i Sverige. Målbilden var från början att täcka hela tätorten, men har skiftats under projektets gång då medborgarna inte hunnit med mer. För att få tag i deltagare annonserades det i lokala tidningar och på tätortens webbsidor samt med flyers på Medborgarkontoret på orten. Efter att tillräckligt med personer uttryckt ett intresse för att ställa upp i projektet bjöds de in till ett uppstartsmöte hölls den 27e januari. Uppstartsmötet handlade om ytterligare information kring projektet och för att sammanställa eventuella deltagare och intresserade samt bjuda in dem till en föreläsningsserie i fyra delar. Föreläsningarna innefattade såväl trädgårdens historia av en trädgårdsantikvarie och arkeolog, stadsplaneringens historia av Stadsplaneraren i kommunen, arkeologins historia inom Lunds kommun samt fyndigheter i bygden runt Veberöd och en föreläsning om arkitektur och terminologi kopplad till byggnader samt inventeringspromenad med Stadsantikvarien. Arbetet med inventeringen och i projektet tillkänna gjordes som ett ideellt arbete som skulle gynna tätorten i slutändan. Dessa element utgjorde grunden för den kunskap som krävdes från kommunens sida utöver den kunskap som deltagarna själva skulle bidra med.

I slutändan av projektet skall det resultera i ett kunskapsunderlag, som kan användas som beslutsunderlag, till framtida planeringsprocesser så som den pågående fördjupade översiktsplanen. Inventeringsarbetet kommer att ställas ut av medborgardeltagarna själva på bekostnad och med hjälp av involverade på Stadsbyggnadskontoret (Informant 1). Stadsantikvarien kommer värdera miljöerna och byggnaderna i efterhand då denne har mest kunskap om vad som är unikt i kommunen. Den slutgiltiga rapporten, kunskapsunderlaget, ska efter sammanställningen värderas och granskas av bevaringskommittén i kommunen och förhoppningsvis bli antaget i bevaringsprogrammet på kommunens wiki-sida (Informant 1).

2.3 Medborgardeltagande som metod

Från Stadsbyggnadskontoret fanns inget uttalat tillvägagångssätt för att medborgarna skulle vara med och delta samt utföra arbetet, mer än att delvis svara på den kritik man fått kring andra konsultunderlag som tagits fram, sätta redovisningskraven som länsstyrelsen påpekar i sin sammanfattning om fördjupade Översiktsplanen samt visionerna om en hållbarare kommun samt bygga vidare på kommunidentiteten som preciseras i aktualiseringsunderlaget för ÖP 2010 (Länsstyrelsen 2013)(Stadsbyggnadskontoret Lund 2010, 73).

Metoden för projektet var att låta deltagarna inventera byggnaderna i tätorten. Inventeringen inkluderade att göra en byggnads-, trädgårds- och kvartersbeskrivning efter förmåga och med hjälp av bebyggelseantikvarie på plats. Det innebar att deltagarna var tvungna att uppskatta byggnadernas ålder, fotografera byggnaderna och trädgårdarna i flera vinklar och även skriva in den historik som de hade kring varje enskilt objekt. Detta gjordes ute i fält på blanketter (se Bil. 1) och de fick själva välja hur de ville redovisa dessa, lämna in papperskopior direkt eller gå hem och renskriva samt göra lite efterforskning själva. Traditionellt så skulle eventuellt antikvarien intervjua hembygdsföreningen och invånare de stöter på under inventeringen för att få fram den information som rör det vardagliga, till exempel som vilka som bott där eller vad det varit för verksamheter, samt besökt relevanta arkiv.

Förhoppningen från Stadsantikvarien var att det nu skulle kunna bli ett material med ett bredare spektra och att man kommer åt de berättelser som ofta glöms av vid traditionella inventeringar (Kontext 2016, 12). Blanketterna och antikvarie på plats för rådgivning och konsultation stod Stadsbyggnadskontoret för. Antikvarien samlade in blanketter, sorterade och arkiverade dessa på Stadsbyggnadskontorets nätverk och renskrev blanketterna i rapportform inför sammanställandet och värderingen.

2.4 Projektdeltagare

De intresserade för projektet efter uppstartsmötet delades direkt in i två större grupper. Inventeringsgruppen bestod från början av 14 deltagare och ytterligare 10 anmälde sig till vad som kallades ”referensgruppen”. Inventeringsgruppen innehöll till ca 80 procent personer över 50 år vilket gick ner till 75 procent efter två avhopp. Åtta av deltagarna var män och två av dessa tillhörde de 25 procenten av yngre deltagare. Resterande fyra deltagarna var kvinnor varav en representerade under 50 procenten. Avhopparna tillhörde majoritetsgruppen över 50 år, men det var en kvinna och en man.

Deltagarna delades in i grupper om tre och tilldelades områden, som indelats av Stadsantikvarien, som alla skulle inventeras. De fyra grupperna såg ut som följande:

Grupp 1: Två kvinnor (en 50+ och en under 50) och en man (50+).

Grupp 2: Tre män (50+).

Grupp 3: En kvinna (50+) och två män (50+).

Grupp 4: En kvinna (50+) och två män (under 50).

Grupperna delades in med hjälp av lokal representant från kommunen med insyn i deltagarnas aktiviteter och liv utanför projektet.

I grupperna var det överrepresenterat med historisk kunskap kring tätorten hos de äldre deltagarna. Expertkunskap vid inventering och högre utbildning fanns dock inom den yngre gruppen med byggingenjör och arkeologi. Grupperna hade för avsikt att klara de tilldelade områdena inom en tre månaders period och lyckades med detta efter en försiktig öppning.

3. RESULTAT

I det här kapitlet kommer resultaten från fältarbetet, observationerna och intervjuerna att redovisas. De kommer att delas in i tre avsnitt med underrubriker där observationerna från fältarbetet kommer redovisas, där expertrollen kommer att redovisas och där deltagarna kommer att redovisas separat. Det som redovisas kommer framförallt vara kopplat till hur båda sidorna upplevt deltagande och inflytande efter att projektet samt för att redovisa mina förutfattade antaganden som bör tolkas som den hypotes som präglat arbetet under och efter projektet.

3.1 Observationer

Under anställningen gjordes det fältarbetet som nämnts tidigare. Det var ett aktivt deltagande under tre månaders tid som även krävde att ett antagande i form av jobb krävdes. Dock så tillkom möjligheten att lära känna deltagarna och fråga succesivt under projektet hur det gick.

Från kommunens sida så kan det till början nämnas att, som även beskrivs tidigare i kapitel två, det inte fanns något kulturmiljöunderlag för tätorten (Informant 1). Intresset för att göra projektet på det här sättet var den lokala förmåga och tillgång som fanns i form av en person på Medborgarkontoret. Hon har den lokalkännedom som krävs för att skapa intresse hos invånarna samt ett nätverk i lokala föreningar och med personer i tätorten som kunde utnyttjas till samma syfte. Hon är dessutom intresserad av kulturmiljöfrågor. Den lokala förankringen skapades genom det tidigare nämnda Fokus Veberöd, som var det inledande steget i medborgarengagemanget i tätorten. Fokus Veberöd är ett underlag som tagits fram för att ta reda på hur tätortens invånare känner för sin närmiljö i olika frågor. Det handlade om en större enkätundersökning och workshops för att dels öppna upp till en diskussion om vad som bör hända i och med den Fördjupade Översiktsplaneringen för tätorten. Utan den kunskap och lokala förankringen hade projektet troligtvis inte blivit av i den utsträckning det blev.

Deltagarna var till en början intresserade av vad som skulle göras och vad de kunde lära sig under projektet. Den nyfikenheten eller intresset fanns kvar under hela projektets gång. Deras engagemang varierade och det fanns tydliga strukturer. Deltagarna var i de flesta fall obekanta varandra, fransett ett vardagligt hejande på varandra i mataffären, men undantag fanns. Detta speglar delvis de strukturer som syntes under möten och i arbetsfördelning. Det som dock skapade de tydligaste strukturerna var hur mycket tid deltagarna individuellt investerat i forskning, engagemang eller föreningar i tätorten. Flera av dem hade antingen hobby-forskat kring byns historia eller släktforskning, varit engagerade i olika projekt som kretsat kring tätorten (om det var såväl kulturella som ideella projekt) eller var engagerade i hembygdsföreningen, byalaget eller företagarföreningen, eller någon annan av de många aktiva föreningar i tätorten. De personer som hade förankring i något av de nämnda områdena hade mer kunskap än de andra i någon aspekt och det var också de som tog gruppinitiativet var det gällde arbetsfördelning eller liknande. Strukturellt lät kommunen

och Stadsbyggnadskontoret deltagarna själva styra i sina grupper, så länge arbetet som var utstakat och efterfrågat blev gjort.

Det toppstyrda deltagande skapade ett lågt inflytande i vad som skulle inventeras, då allt var av intresse enligt experten tillika projektledaren. Däremot hade deltagarna inflytande i arbetsprocessen. Det beror till stor del på att de arbetade ideellt i projektet och kommun och Stadsbyggnadskontoret inte vågade pressa deltagarna mer än i sluttampen av inventeringsetappen. De fick därför styra själv över hur mycket tid som skulle läggas ner, när det skulle göras och vad som var relevant att ta med i inventeringen. De fick riktlinjer att förhålla sig till och anpassa arbetet efter, vilket de också gjorde.

I och med att begreppsapparat och en formell utbildning är relevant för projektet samt saknades hos deltagarna så övergick expertrollen från att vara samordnare och stöd till en början, till att allt mer ta över inflytandet även över vad som producerades av deltagarna. Framförallt berodde det på projektets tidsram som var tvungen att följas.

3.2 Experten

Experten utgörs av Stadsantikvarien i Lunds kommun. Under en intervju fick han svara på frågor som rörde hur han upplevt olika aspekter i projektet som kommer att redovisas nedan för att på ett lättare sätt kunna förhålla sig till resultat och teori i den slutliga analysen.

Stadsantikvarien upplevde själv att denne inte varit hundra procent delaktig i projektet. Han upplevde det som att deltagarna därför accepterat och ställt sig positiva till konceptet med ”medborgardeltagande som metod”. Han utvecklar svaret genom att säga att han tror att de sett uppgiften som vettig och givande då det saknats underlag för tätortens kulturmiljöer, samt att de då får en möjlighet att lyfta fram historier som inte framkommit vid underlagsarbete gjorda av till exempel konsulter (Informant 1). Han upplevde också att den tid och energi som deltagarna lade ner på projektet, trots att de arbetade ideellt, var positiv och hoppades att det i förlängningen skulle leda till att engagemanget för den lokala kulturmiljön skulle fortsätta och vidareutvecklas på grund av deltagarnas intresse (Informant 1).

Vidare under intervjun fick Stadsantikvarien svara på huruvida hans roll som expert förändrats i samband med projektet. I denna fråga var svaret tudelat. Han menade att det handlade om kortsiktiga och långsiktiga perspektiv. Det kortsiktiga perspektivets svar var att han inte upplevde någon skillnad och poängterade även vad som nämnts tidigare att han inte kunnat lägga hundra procent i projektet. De positiva aspekterna med projektet var att tiden som fanns att lägga ner på enskilda personer var betydligt mer tillgängligt än vanligtvis (Informant 1). Det långsiktiga perspektivet var för avlägset i dagsläget att svara på. Det fanns en möjlighet att det skulle bli eller vara någon skillnad (Informant 1). Han menade att hans värderingar och arbetssätt i dag inte står och faller på ett projekt. Detta för att han ser sitt uppdrag som Stadsantikvarie som ett sätt att få igång processer med sakägare och intresserade i planeringsprocesser överlag (Informant 1).

På frågan om han upplevt att deltagarna haft något inflytande i hur arbetet skulle utföras svarade han att det inte funnits något inflytande mer än i hur mycket arbetstid man velat lägga ner. Detta var för honom baserat på framförallt tidsmässiga faktorer som krävde en process där det var utstakat från början hur långvarigt den skulle vara samt vara klar på vad som önskades (Informant 1). Detta upplevde han som och berättigade genom att underlaget som behövdes saknades för tätorten och att det var en önskvärd produkt hos deltagarna såväl som invånarna. Med det, förklarade han, att målbilden var tydlig när processen var utstakad. Alternativet med en demokratisk process i framtagandet av metod hade lett till ett långsamtgående projekt. Målbilden hade möjligtvis varit samma, men att fler mål hade kunnat uppnås som inte var utstakade i kommunens föreslagna och valda process (Informant 1).

Inflytandet för de senare skedena i projektet när värdering och utställning planeras så ansåg Stadsantikvarien att det var planerat att det skulle finnas en möjlighet för deltagarna att påverka genom att få möjlighet att lyfta fram de byggnader och miljöer som de ansåg ha högt kulturhistoriskt värde. Däremot vilade den slutgiltiga värderingen på Stadsantikvarien (Informant 1). Han kunde dock inte utesluta att det inte är omöjligt att han såväl som Bevaringskommittén i kommunen (de folkvalda politikerna som har i sitt uppdrag att godkänna kulturmiljöunderlag och ta ställning till kulturmiljöfrågor) skulle påverkas av vad deltagarna har åstadkommit (Informant 1). För han vidareutvecklade det politiska utskotten i fråga då han trodde att de förmodligen, i och med att de är folkvalda och deras representanter i frågan, kommer att ha större benägenhet att värdera projektets resultat högre än experterna. Detta även om de hade uppdrag i Byggnadsnämnd också (Informant 1).

Vidare fick Stadsantikvarien svara på huruvida han känner mer för tätorten och materialet än det material och de tätorter som inventerats av konsulter. Här upplever han att han känner mycket för tätorten. Framförallt är den kunskapen som framkommer och som saknats kring tätorten något som han lyfter fram som extra intressant en känslomässigt höjande parameter (Informant 1). Sin egen brist på kunskap förklarar han som att det kommer få ärenden från tätorten till honom, vilket han trodde berodde på att underlaget som nu tas fram saknats. Konsultgjorda underlag var inget han tyckte sämre då han ansåg att en jämförelse hade varit omöjlig. Den tid som spenderats i projektet så här långt och det material som framkommit trodde han var mer gediget än ett konsultköpt material gjort på samma tid (Informant 1).

Vidare ombads Stadsantikvarien att peka ut delar i projektet som skulle gjorts annorlunda om det skulle bli ytterligare ett medborgardeltagandeprojekt. Förutsatt att det fanns en ekonomisk bärkraft och en infrastruktur skulle liknande projekt gärna fått hända igen. Framförallt rörde sig de faktorer som skulle gjorts annorlunda om hans egen insats, och framförallt de tidsmässiga aspekterna. Han hade velat spendera mer tid i och med projektet än vad som gjorts nu. Han tyckte även att fler från Stadsbyggnadskontoret skulle vara det. Det skulle blivit mer tydligt vad som ämnades åstadkommas med projektet om det varit så nu (Informant 1). Den slutliga poängen landade i att mer resurser skulle krävas i ett projekt som detta, så att samspelet mellan deltagare och Stadsbyggnadskontoret hade varit tydligare (Informant 1).

Slutligen svarade Stadsantikvarien på om han och Stadsbyggnadskontoret utgått från någon eller några metoder kring medborgardeltagande. Alltså om de hade några teoretiska eller metodologiska referensramar kring projektets utformning. Här svarade han att det hade gjorts några få efterforskningar kring metod, framförallt hos Riksantikvarieämbetet, men att det inte fanns någon uttalad metod som man utgick ifrån. Det var istället så att man tog till vara på den infrastruktur som skapades i och med Fokus Veberöd, ett kvantitativt medborgarengagemang, och platsnärvaron samt platskännedomen hos kommunens anställda i tätorten (Informant 1).

3.3 Deltagarna

Deltagarna ombads svara på frågor angående sitt deltagande och inflytande, sin bakgrund och sina upplevelser kring projektet. Av de tolv deltagarna valdes fyra deltagare ut från den representativitet som fanns inom gruppen. Anledningen till detta är för att kunna analysera projektet utifrån de tre källmaterialen och dessutom ge en uppfattning, utan att dra hypotetiska och generella slutsatser, om hur deltagarna sett på projektets upplägg, målbild, deltagande och inflytande för att i slutändan kunna analyseras efter de teorier och metoder om medborgardeltagande som finns presenterade tidigare. Nedan kommer deltagarnas svar presenteras var för sig för att sammanfattas som grupp med generella drag, om det finns några, och likheter för att kunna göra den nämnda analysen. Frågorna löd:

1. Kan du beskriva hur du upplevt projektet?
  - a. T ex hur din bakgrund hjälpt, hur din kunskap om området och professionen hjälpt, hur din kunskap kring historiska faktorer hjälpt? Övriga faktorer/aspekter som hjälpt dig i arbetet.
2. Hur upplever du att ditt deltagande och inflytande påverkat projektet?
  - a. T ex hur din kunskap format rapport och kommande utställning, dina kunskaper om inventeringar, kunskap om byn, historik kring byn osv.
3. Vad hade du gjort annorlunda om du gjort projektet?
  - a. T ex hur information borde ha delats ut, utifrån din kunskap gjort andra val, hur ditt deltagande skulle sett ut, hur du hade velat att ditt inflytande sett ut osv.
4. Hur upplever du expertens roll som samordnare och har denne/dem varit behjälplig och tillgänglig i arbetet?
5. Hur upplever du att förtroendet för kommunen och stadsbyggnadskontoret har förändrats, om det har förändrats? Hur såg det ut tidigare?

3.3.1 Deltagarna var för sig

Informant ett är representativ för de äldre männen i projektet. Första frågan berörde upplevelsen av projektet och deltagaren ombads utgå från sin bakgrund och nämna faktorer som bidragit till deltagandet och som varit fördelaktig under projektet. Informant 2 är uppvuxen i byn och har gjort egen forskning kring byns historia och valde att lyfta upp de

aspekterna som bidragande dels under projektet och dels som en bidragande faktor till att delta. Han lyfter upp positiva och negativa delar ur föreläsningsserien samt att han har fått ny kunskap och framförallt kring byggnadstekniska termer och arkitektur (Informant 2).

Vidare fick Informant 2 beskriva sina upplevelser kring sitt eget deltagande och inflytande i projektet. Här pekar han på gruppdynamiken som en positiv aspekt. Arbetsfördelning, åsikter eller värderingar och intresset var enligt honom aspekter som påverkar ens personliga inställning och deltagande i projektet, vilket i förlängningen var något som de tog hänsyn till. Däremot var insatsen mycket mer krävande än vad man upplevt det som till en början. Inflytandet beskrev han som gruppen anpassade sig delvis efter vad kommunen efterfrågade i inventeringsblanketten (se Bil. 1), men att de valde att fokusera på det de själva hade någon kunskap om och vad de kunde urskilja vid själva investeringstillfällena. Slutligen ansåg Informant 2 att inte tillräcklig hänsyn togs i inflytandet av den kunskap de producerade under inventeringen. Han påpekade sakfel bland annat i det material som delades med deltagarna efterhand (Informant 2).

Vidare ombads Informanten att beskriva faktorer och aspekter som skulle gjorts annorlunda i projektet om han hade fått välja. Här lyfter han upp tidpunkten på året som något negativt, men har svårt att se när det skulle kunna göras istället och att det i så fall kan se annorlunda ut. Vidare anser han att det har varit okej. Han menar att när personer ställer upp ideellt så kan man inte tvinga dem till något de inte vill. Därför väljer han att inte försöka förutspå hur ett liknande projekt skulle se ut någon annanstans, mer än att vissa delar kanske borde bytts ut mot mer av något som var relevant. Som exempel nämner han delar ur föreläsningsserien som han inte ansåg ge honom någon kunskap som var behjälplig i projektet och att samarbetet mellan grupperna borde varit större (Informant 2).

Nästa fråga berörde relationen med experterna i projektet. Här var Informanten nöjd. Det var logistiska delar i projektet som kunde gjorts annorlunda för att underlätta för deltagarna, men överlag var det en bra relation (Informant 2).

Slutligen ombads Informant 2 att beskriva sin relation till Stadsbyggnadskontoret och kommunen samt hur den eventuellt hade skiftat i samband med projektdeltagandet. Hans erfarenheter och relation till båda dessa var inte bra. Han ansåg att invånarna i Veberöd blir överkörda av kommunen i såväl sakfrågor som i översiktlig planering. Han menade att kommunen och Stadsbyggnadskontoret har dålig kunskap om tätorten. Detta ledde, i hans mening, till att man tar beslut på planer som inte är sanna eller gynnar samhället (Informant 2). Han påpekar dock att politikerna var de som främst skapade de här känslorna, då de tvingar tjänstemännen till att använda sig av underpresterande metoder och ta förhastade beslut (Informant 2).

Informant 3 är även han uppvuxen i tätorten och har sin bakgrund i tätortens rikliga föreningsliv. Genom sitt engagemang och uppväxten i byn har han skapat sitt nätverk och sin kunskapsbas. Han är också representativ för de äldre männen i projektet. På första frågan är det också det ovan nämnda som han lyfter som positiva egenskaper att ha i projektet och vad han upplever att han bidragit med (Informant 3).

På andra frågan om hur han upplevt sitt deltagande så nämner han ytterligare kunskaper som fotograf och som datorkunnig. Han hade inte några tidigare kunskaper kring bebyggelseinventering eller andra medborgardeltagandeprojekt. Han upplevde också att hans minnesbilder från tätorten och uppväxten har bidragit med historier att eventuellt ta till vara på (Informant 3).

Vidare så svarar han på tredje frågan om vad han skulle gjort annorlunda vid ett sådant här projekt att vara tydligare och bredare med informationen kring projektets syfte för hela tätorten. Han menar att icke-deltagare i tätorten antagit att de varit från kommunen för att dokumentera "svartbyggen" eller mäta in fastigheterna för att öka fastighetsskatten. Förklarandet av och om projektet har för honom och hans grupp varit tidskrävande. Han föreslår också specifika förändringar i upplägget som att alla invånare ska få möjlighet att bidra med kunskap om sina egna bostäder, förutsatt att de har någon. Han menar att det skulle ge Veberödsborna en "positiv historik att använda för och i framtiden" (Informant 3). Han hade också velat se ett större utbyte av kunskap mellan grupperna och att det var något de saknat under projektet. Han menar att det hade skapat en större likvärdighet i det färdigställda material och att det skulle underlätta att skapa den slutgiltiga rapporten (Informant 3). Precis som Informant 2 så menar Informant 3 att undervisningsserien var något undermålig i sitt utförande. Informant 3 menar däremot, till skillnad från Informant 2, att det var för korta undervisningar (Informant 3). Slutligen var det positivt att gruppdynamiken fungerade, även i hans grupp. Utan det hade massiva arbetet, som han uttrycker det, inte blivit lika omfattande i slutändan (Informant 3).

På den fjärde frågan om hur Informant 3 upplevt relationen med experterna så är svaret kort och koncist att det varit bra. De har varit tillgängliga och behjälpliga i arbetet (Informant 3).

Slutligen så ombads han svara på frågan hur förtroendet och relationen mot kommunen och Stadsbyggnadskontoret eventuellt förändrats. Han lyfter upp och jämför hur det ser ut i dag med hur det såg ut när municipalsamhället och Veberöd var en egen kommun. I dag menar han att förtroende och relationen är infekterat. Han upplever inte de demokratiska processerna i planeringen som demokratiskt upplagda, då beslut ofta är tagna när informationen ges och möten ordnas. Stadsbyggnadskontorets anställda upplever han dock som sakkunniga och sakliga i sitt bemötande (Informant 3).

Informant 4 hör till den minoritet av yngre kvinnliga deltagare som var med i projektet. Hon upplever, som svar på första frågan, att hennes bakgrund som färdigutbildad arkeolog har varit till hjälp under projektet. Hon upplever att hennes deltagande i projektet har tillgängliggjort hennes gruppmedlemmars kunskaper kring tätortens historia (Informant 4). Vidare utvecklar hon detta till fråga två. Hon hade själv ingen historisk kunskap kring tätorten utan fick förlita sig på gruppens kunskap i den aspekten (Informant 4).

På den tredje frågan om hur hon hade lagt upp ett projekt som detta så menar hon att hennes bakgrund och utbildning gjorde det relativt lätt för henne att dokumentera byggnaderna och miljön i tätorten. Genom arkeologin fick hon lära sig att det är bättre att dokumentera för mycket än för lite. Hon lyfter dock fram tidsramen och tidsaspekterna för

projektet som något som behöver utvecklas om ett sådant här arbete skulle göras igen (Informant 4).

Hon utvecklar fråga fyra, om relationen med experterna, genom att säga att tillgängligheten hos dessa var positiv. Det blev ett hjälpmedel till att ”översätta”, som hon uttrycker det, målbilden i det fysiska arbetet. Hon påpekar dock att projektets mål och metod utvecklades under arbetet och således inte upplevdes organiserat, men att det är förstaeligt då det är första gången det utförs (Informant 4).

Informant 4 svarar på femte frågan, om hur relationen och förtroende för kommunen och Stadsbyggnadskontorets eventuellt förändrats, att hon inte är engagerad nog. Hon har dock upplevt ett lågt förtroende genom andra invånare, och tror inte kommunens och Stadsbyggnadskontorets Veberödsprojekt ger någon annan effekt än det. Hon uttrycker även en skepsis gentemot projektet, men det är inget hon klandrar kommunen för (Informant 4).

Informant 5 är representativ för inventeringsgruppens äldre deltagare, med skillnaden att hon är kvinna. På första frågan hur hon upplevt projektet och hur hennes bakgrund samt kunskaper hjälpt henne svarar hon att hon hade en felaktig bild av uppdraget. Hon förväntade sig ett projekt där deltagarna sitter i samtalsgrupper för att diskutera tätortens struktur. Dock har hennes intresse för släktforskning och hennes aktiva engagemang i släktforskarföreningen hjälpt henne i arbetet (Informant 5).

Vidare så upplevde hon sitt eget deltagande som ett försök att följa de direktiv som getts från projektledarna. Hon upplever dock att hennes arbete inte kommer påverka slutprodukten. De historiska aspekterna och intresset för tätortens historia har dock varit inspirerande (Informant 5).

På frågan hur hon skulle vilja förändra projektupplägg och deltagandet om hon fått göra det igen lyfter hon bara upp det positiva med att projektledarna gjort gruppindelningen. Det har fått henne att jobba i en grupp med personer som hon inte hade räknat med att varken jobba med eller kunnat förutspå att jobba med om det inte hade varit den typen av indelning (Informant 5).

Relationen till experten har också upplevts som positiv. Hon lyfter till exempel upp att den hjälp som efterfrågats har fåtts. Däremot tror hon att hennes förkunskaper egentligen inte varit tillräckliga för just det här projektet (Informant 5).

Slutligen har Informant 5 inget att säga angående femte frågan. Hon menar att hennes erfarenheter med kommunen och Stadsbyggnadskontoret är närmast obefintliga och har därför inga synpunkter angående den relationen (Informant 5).

3.3.2 Sammanfattning

Intervjuerna med deltagarna har gett en relativt unison bild av projektet och relationerna med Stadsbyggnadskontor och kommun vilket kommer att kunna analyseras och diskuteras i de avslutande kapitlen som en helhet. Svaren från deltagarna ger också möjlighet att analyser och besvara de frågor som undersökningen avser att göra.

De intervjuade personerna representerar som nämnts tidigare de fyra inventeringsgrupperna i projektet och är ett försök att få en representativ bild av deltagarnas synpunkter, åsikter och upplevelser kring projektet. Däremot kommer de sammantagna svaren inte kunna ge en fullständigt representativ bild av det samma, och inte heller för tätorten i sin helhet.

Svaren från deltagarna ämnar ge en viss förståelse kring projektets legitimitet gentemot teori och metod för medborgardeltagande planeringsprocesser.

4. ANALYS OCH DISKUSSION

För att få svar på frågorna som undersökningen och uppsatsen ställer så kommer analys och diskussion att delas upp i två separata underrubriker. Anledningen till det är för att skapa en plattform för eventuella svar och en plattform där svaren ifrågasätts gentemot de teorier och metoder som presenterats tidigare i uppsatsen. Frågorna:

- Hur väl speglar Veberödsprojektet samtida teori och metod om medborgardeltagande i planeringsprocesser?
- Hur upplever deltagarna sitt inflytande i processen?
- Hur upplever experten att medborgardeltagandet påverkat dess roll?

Frågorna kommer inte att besvaras i turordning utan kommer snarare att flätas samman till ett sammanhängande svar då de alla är olika faktorer för ett gemensamt fenomen.

4.1 Analys

Resultaten som redovisats ovan utifrån de tre källmaterialen observationer, intervjuer och litteraturstudier kommer sammantaget utgöra analysmaterialet och användas för att försöka besvara de tre frågeställningarna för undersökningen.

Veberödsprojektet har inte haft någon preciserad metod, mer än att tillvägagångssättet har varit preciserat. Att analysera ett projekt utan metod blir såklart problematiskt, då det inte finns mer än fragment att ta fasta på. För att kunna ge en sammantagen analys över såväl inflytande och metod så kommer projektet att försöka passas in i tidigare presenterade metoder. Sanoff (2000) har beskrivit ett antal metoder som går att använda för att beskriva projektets metod. Bland annat kan *strategisk planering* vara användbar för delar av projekt (Sanoff 2000, 38). Den strategiska planeringen utgår från en organiserad informationsinhämtning och skapandet av ett kunskapsunderlag att utgå från i framtida planeringsprocesser (Ibid, 38). Veberödsprojektet har en organiserad struktur för informationsinhämtningen och skapa kunskapsunderlaget. Det har en generell målbild med medborgardeltagande som utgångspunkt för ett bättre kunskapsunderlag. Tillsammans med att man utnyttjar deltagarna som informanter och deras kollektiva kunskaper, minnen, erfarenheter och förmågor, som används i den informationsinhämtningsprocessen, skapas underlaget på demokratiska och hållbarare premisser (Sanoff 2000, 39f). Objektiven, som Sanoff beskriver, är mer specifika och uppnåeliga (Sanoff 2000, 39). Projektets objektiva har varit specifika i den mån att hela tätorten ämnats inventeras av deltagarna, även om det skiftat under projektets gång, och har i slutändan varit uppnåeligt. Vidare har strategierna, som efterfrågas i metoden (Sanoff 2000, 41), satts upp gemensamt mellan experten och deltagarna samt klargjorts under de möten som anordnats under projektet. Veberödsprojektet har således de flesta av de premisser som metoden efterfrågar för att ta fram information och kunskaper kring den miljön som är aktuell. Dock saknar målbilden den demokratiska processen. Med det menas att målbilden, även om den är generell och baserad på de värden som medborgardeltagande medför, inte preciserats tillsammans med medborgarna.

Implementeras Arnsteins (1969) steg på den här typen av metod har den möjligheten att hamna på flera av de stegen som hon presenterar. I det utförande som varit är dock *Partnerskap* det som överensstämmer bäst. Detta eftersom deltagandet och således inflytandet är relativt stort (Arnstein 1969, 221f). Det finns dock tendenser att projektet kan klättra nedåt på stegen efter vad Informant 1 svarat under intervjun (Informant 1). Han menar att i slutändan är det hans värderingar och kunskaper som trumfar vad deltagarna vill lyfta fram, detta då de troligtvis saknar kunskap om hela kommunens kulturmiljöer. Så länge projektet fortsätter efter de premisser och deltagarna bjuds in att granska och komma med förslag så förblir det dock samma steg (Arnstein 1969, 221f).

Den andra metoden av Sanoffs metoder som presenteras i den teoretiska ansatsen kallas *Participatory action research (PAR)*. Med utgångspunkten i de problem, bekymmer eller missnöjen som finns hos medborgarna, oavsett om de är på ett socialt eller politiskt plan, skapar man en aktivistisk metod som aktiverar medborgarna till deltagande (Sanoff 2000, 63). Det långsiktiga målet i PAR är att invånarna själva skapar det paradigmskiftet i planeringsprocessen som de anser finns. Det bygger på idén att invånarna har kunskap, jämlik experternas, och förmåga att själva fatta beslut om sin närmiljö (Ibid, 63). I processen utvecklas expertrollen till samordnare och hjälper istället till i beslutsfattandet om lämpliga metoder och så vidare (Ibid, 64). Slår man ihop Veberödsprojektet med Fokus Veberöd finns tendenser till att det initiativet läggs över på invånarna i tätorten. Inventeringsmetoder har presenterats för deltagarna och expertrollen har använts som samordnare och hjälpmedel i deras arbete. Däremot har de aktivistiska tendenserna uteblivit.

Arnstein (1969) skulle eventuellt kunna säga att det här landar i det sjunde steget, *delegerat inflytande* (Arnstein 1969, 222f). Här är deltagarnas och invånarnas makt och inflytande i processen övervägande expertens. De har även tillgång till kommunala medel för att själva ta fram och granska alternativa förslag (Ibid, 222f). I praktiken är projektet i stort inne på de här premisserna i maktförhållandet, dock överläts inte det slutgiltiga beslutet i invånarnas ägo utan behålls av experten och kommunen (Informant 1 2016-08-10, Bil. 2). Det finns, precis som Informant 1 påstår, inget som säger att inte politikerna i slutändan hellre vill att deltagarna gör urvalet för vad som är kulturhistoriskt intressant, eller att han väljer det de gör också, men det går inte att förutspå (Ibid, Bil. 2). Detta är precis som Nyström & Tonell (2012) är inne på. Förutsättningarna avgör resultatet efter utformningen, ansvarsfördelningen och idealen för processen och huruvida de kan realiseras (Nyström & Tonell 2012, 321).

4.2 Diskussion

Uppsatsens frågeställningar har utgjort grundpelaren för undersökningen och kommer göra så även i detta avsnitt. Observationerna kring projektet har gett den insyn som krävts för att tolka de svar som framkommit via intervjuerna.

Analysen ovan går att diskutera genom Tahvilzadehs (2015) presenterade perspektiv på den här typen av toppstyrt deltagande. Å ena sidan det optimistiska perspektivet och å andra sidan det pessimistiska.

Appliceras det optimistiska perspektivet på projektets genomförande och metod bygger det på de premisser som Tahvilzadeh tar upp för *deliberativa demokrati ideal* och *deltagande styrning*. Den uppifrån styrda processen och den skapade kunskapsbanken bygger på att experterna tar steg tillbaka i planeringsprocessen och styr deltagarna i sin aktiva, producerande och bidragande roll (Tahvilzadeh 2015, 27). Veberödsborna som bjudits in av Stadsbyggnadskontoret till deltagande, vilket också är en premiss, ska således skapa en rättvis, effektiv och legitim planeringsprocess. Detta trots egenintressen hos deltagarna, som i det här perspektivet inte är av ondo (Ibid, 30). Deltagarna har uttryckt en vilja att bidra och/eller lära sig mer om sin närmiljö som en bidragande faktor att delta i projektet. Specifika egenintressen har inte efterfrågats varken under intervjuerna eller observerats under projekttiden, vilket därför gör det svårt att uttala sig i frågan. Det är däremot inte omöjligt att deltagarna gått in med inställningar eller förhoppningar att få sitt hus inkluderat och värderat högt i det slutliga resultatet. Det är å andra sidan inte helt omöjligt att de inte vill få sitt hus värderat högt eftersom de vill ha större frihet att göra vad de vill med det samma. Den deliberativa diskussionen är som nämnts inte av ondo, utan ska ses som ett hjälpmedel att nå konsensus i förhandlingar kring planeringen (Tahvilzadeh 2015, 30).

I och med att makten tillgängliggörs deltagarna i projektet, genom framförallt experterna, så tillgodoses ytterligare premisser för att legitimera den här typen av deltagande. Detta samtidigt som förhoppningen är att ett progressivt samarbete (Informant 1) är ett delmål för fortsättningsarbetet (Tahvilzadeh 2015, 29f). Det optimistiska perspektivet är således väl applicerbart på projektets såväl metodologiska som teoretiska aspekter. Att man från Stadsbyggnadskontorets och kommunens sida försökt att aktivera invånarna i en del av kommunen där det i viss mån finns tvivel angående deras tillvägagångssätt i övrigt (Se Bil. 3-5). På så sätt är det, om det blir ett förhandlingsbart resultat, ett resultat som det troligtvis kan råda konsensus kring. Framförallt om det som framkommit i intervjun med experterna att politikerna, de faktiska makthavarna, och premierar deltagarnas produkt (Informant 1).

Det pessimistiska perspektivet, å andra sidan, präglas i sin tur av misstron till att konsensus och förhandlingar i planeringsprocesser är positiva. Här menar man istället att det, via empirisk och teoretisk forskning, att de utan makt gynnas på den spelplanen (Tahvilzadeh 2015, 30f). Om så är fallet bör projektet snarare ses som en skenmanöver för att få igenom det man siktar på i slutändan genom att föra deltagare och invånare bakom ljuset. Något som Tahvilzadeh (2015) också uttrycker som "...att få med sig medborgarna, eller åtminstone största massan, på sin sida"(31).

Vidare påpekas inom perspektivet att de sociala och politiska förändringarna inte blir tillgodosedda, utan att det bara skapar en vilja att öka den ekonomiska tillväxten. På så vis saknas en demokratisk legitimitet hos deliberativa styrmetoder menar man. Det är resursstarka individer som gynnas av att det används en sådan här metod (Tahvilzadeh 2015, 31). Eftersom Veberöd planeras att utvidgas med X-antal bostäder de närmaste decennierna går det att argumentera för att det är en möjlig agenda hos kommunen och Stadsbyggnadskontoret. Även om det inte uttryckligen preciseras.

Något som bör diskuteras är att den övervägande majoriteten av presenterade teorier och metoder berör samhällsplaneringen i stort, och inte specifikt kulturmiljöfrågor även om de

går att applicera på dem. Det gör att en värdediskussion saknas i termer av kulturhistoriska värden i den fysiska miljön. Det gör dock inte att deltagarnas upplevda inflytande eller experten och makthavarnas upplevda och delegerade makt på något sätt skiljer sig från hur det hade sett ut i andra liknande projekt. Det gör att frågorna som ämnas besvaras i nästkommande stycken har eventuellt mer komplicerade svar än vad som upplevs.

Kulturmiljövården är en av de, utifrån och inifrån sett, professioner där expertrollen kan ställa kritiskt mot såväl det befintliga som det planerade. Den makten eller inflytandet är kanske inte representativ för andra planerare. På så sätt, som även antytts i intervjuerna med deltagarna såväl som experten, är det möjligt att inflytandet bör vara begränsat. Detta baseras på att experten, Informant 1, inte valt att låta deltagarna få något inflytande i projektets utformning, och senare värdering. Deltagarna, Informanterna 3-6, har inte heller upplevt att det varit något negativt då relationen parterna emellan upplevts som god och välutformad. Att experten sen kan tillåta sig att påverkas av opinionen hos deltagarna kan eventuellt ses som en positiv utveckling av professionen. Eftersom Informant 1 inte heller upplevt någon förändring i sin rollbeskrivning utan snarare sett en utveckling av denna är det möjligt att detta är precis det som har hänt. Med det menas att oavsett vilken metod eller vilket perspektiv som går att applicera på projektet så kommer det inte vara representativt för medborgardeltagandeprocesser eller medborgarinflytandeprojekt. Upplevelsen kan vara positivt under tiden projektet pågår och även en tid efter, men upplevas som något negativt av utomstående. Jag menar därför att frågorna går att svara på utifrån de teorier, metoder och perspektiv som presenterats, men att det finns ytterligare X-antal teoretiker, tänkbara metoder och att både optimistiska såväl som pessimistiska perspektiv kan ge resultat av god och ond natur. Således har undersökningen gett ett resultat, som delvis kan ses som positivt och delvis som negativt, men det är en subjektiv åsikt baserade på sociala, ekonomiska eller politiska grunder.

4.3 Vidare forskning

Vidare forskning om och kring projektet skulle till en början utgöras av en liknande undersökning som uppsatsen stått för, men gällande det slutgiltiga resultatet och inte metodaspekterna som undersöks här. Det skulle kunna ge en ännu tydligare bild över hur deltagares och makthavares relation ser ut specifikt för kommunen och i projektet.

Det hade också varit intressant att ställa fallstudien i uppsatsen gentemot ytterligare fallstudier kring projekt av liknande art. Det hade möjligtvis svarat ännu tydligare på frågan hur projektets tillvägagångssätt ställt sig gentemot medborgardeltagande och medborgarinflytande metoder i planeringen.

Vidare forskning på området om bebyggelseantikvarierollen och kulturmiljöplanering och deras förändring i samband med tillökningen av lekmannakunskap i arbete och värdering hade också varit av intresse. Framförallt hur professionen, som är vida ansedd som en bromskloss och icke-utvecklande, kan förändras för att tillgängliggöra bredare engagemang och legitimitet i planeringen i liknande projekt. Det hade även kunna ge svar på hur och fastställas hur intresset för professionen och kulturmiljö ser ut i samhället.

Slutligen hade en vidare studie av flera kommuners inställning och arbetande med liknande projekt kunna sammanställas och analyseras. De eventuella svar från en sådan undersökning skulle kunna generera generella analyser och slutändan leda till potentiellt rikstäckande metoder som gynnar såväl planeringen överlag som kulturmiljöintresserade och bebyggelseantikvarier.

5. SAMMANFATTNING

Den här uppsatsen är skriven för avläggande av kandidatexamen vid Institutionen för Kulturvård på Göteborgs Universitet och omfattar 15 högskolepoäng.

Det inledande kapitlet handlar om uppsatsen tillkomst inför praktik och projektanställning på Stadsbyggnadskontoret i Lunds kommun. Det beskriver förutsättningarna för den fallstudie som Veberödsprojektet utgjort i undersökningen. Undersökningen har baserats på de tre källmaterialen; observationer, intervjuer och litteraturstudier. Observationerna utfördes under anställningen mellan början på april till sista juni, intervjuerna och litteraturstudierna efter avslutad anställning. Litteraturstudien behandlar teori och metod för medborgardeltagande i planeringsprocesser med fokus på samtida teoretiker, men med nedslag i banbrytande och idag historiska teoretiker. Bland annat har Henry Sanoff (2000), Nazem Tahvilzadeh(2015) och Sherry Arnstein (1969) studerats för att få analysmedel och en generellt accepterad begreppsapparat samt kunna ge svar på uppsatsens frågeställningar:

- Hur väl speglar Veberödsprojektet samtida teori och metod om medborgardeltagande i planeringsprocesser?
- Hur upplever deltagarna sitt inflytande i processen?
- Hur upplever experten att medborgardeltagandet påverkat dess roll?

Syftet och målet har varit att, som frågeställningarna beskriver, försöka utvärdera Veberödsprojektet som metod för medborgardeltagande i planeringsprocessen.

Lunds kommuns Stadsbyggnadskontor har aldrig tidigare försökt sig på ett liknande projekt. Därför ansågs tätorten Veberöd, som saknar underlag för kulturmiljöerna, vara ett lämpligt objekt. Tätorten ligger i östra delarna av kommunen och har anor från medeltiden. Veberöd var från 1919 fram till 1970-talet ett municipalsamhälle respektive en egen kommun. Orten hade under stora delar av 1900-talet en massiv tegelproduktion genom de tre tegelbruken som fanns här fram till och med 1970-talet.

Projektet baserades delvis på det kvantitativa undersökningsprojektet Fokus Veberöd, där invånarna fick svara på frågorna angående sin närmiljö, och delvis på den infrastruktur som byggts upp i samband med detta. På den infrastrukturen byggdes Veberödsprojektet upp. Potentiella deltagare bjöds in till ett uppstartsmöte i slutet på januari och intresserade fick anmäla sig till projektet. I slutändan landade det i 12 deltagare, av olika kön, ålder och med olika kunskap, som alla var intresserade och engagerade i tätortens historia och föreningar. Kärntruppen, som den kom att kallas, skulle inventera Veberöds bebyggelse i den mån de han med utifrån de premisser som sattes av projektledaren. Arbetet inleddes dock med en föreläsningsserie där flera professioner redovisade i komprimerad form vad deras yrken innefattade för uppgifter. Bland annat stadsplanering, arkeologi och bebyggelsehistoria.

Under inventering fick deltagarna göra den aktiva inventeringen ute i tätorten och sedan redovisa denna till expert på plats i Medborgarkontoret. Därifrån sammanställdes inventeringsblanketterna och den information som framkommit eller inkommit av

antikvarien för att redovisas i en slutgiltig rapport. Antikvarien, eller experten, hade dessutom i uppgift att vara ett stöd till deltagarna.

Fallstudien utgjordes som nämnts tidigare av de tre kunskapskällorna. I tredje kapitlet "Resultat" redovisas vad som framkommit i intervjuer och under observationer av deltagarna och projektet. Detta gjordes för enklare kunna sammanställa resultatet till en analys och diskussion.

I det avslutande kapitlet med ovan nämnda titel analyseras projektet gentemot de teorier och metoder som presenterats i det första kapitlet. Här framkommer det att trots ett toppstyrt, eller en deliberativ styrmetod som Tahvilzadeh (2015) kallar det, har både positiva och negativa ingångar beroende på åskådning. Frågorna försöker besvaras utifrån båda delar och vad som framkommer tydligast är att inflytandet eller makten är det som tydligast beskriver en metod och även då ett resultat, men är inte nödvändigtvis det styr utfallets mottagande. Det vill säga att det finns fler teoretiker och fler metoder att använda som kanske hade gett ett annorlunda svar och att de som valts ut besvarar frågorna utifrån faktorer eller aspekter som är subjektivt laddade.

ILLUSTRATIONSFÖRTECKNING.

Omslagsbilden är hämtad från Kulturen i Lunds föremåls- och arkivdatabas Carlotta och är ett flygfoto över Veberöd taget från östra infarten i tätorten 1986. (Inventariernr: KM 85 976.1209).

6. KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING

6.1 Otryckta källor

6.1.1 Informanter

Muntliga källor

Informant 1: Henrik Borg, Stadsantikvarie, Lunds kommun, Samtal: 10/8-2016

Informant 2: Roland Jönsson, deltagare Veberödsprojektet, Veberöd, Samtal: 10/8-2016

E-post kommunikation

Informant 3: Re: Veberödsprojektet, Bertil Thörnkrantz, deltagare Veberödsprojektet, Veberöd, 10-11/8-2016

Informant 4: Re: Veberödsprojektet, Ann-Charlotte Tinebo, deltagare Veberödsprojektet, Veberöd, 10-11/8-2016

Informant 5: Re: Veberödsprojektet, Inger Nilsson, deltagare Veberödsprojektet, Veberöd, 10/8-2016

6.2 Tryckta källor och litteratur

Amdam, Jørgen (1995). *Mobilization, participation and partnership building in local development planning: experience from local planning on women's conditions in six Norwegian communes*. *European planning studies*. 3(1995):3, s. 305-332

Arnstein, Sherry R. (1969). A Ladder Of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35:4, 216-224, DOI: 10.1080/01944366908977225

Dahlstedt, Magnus (2009). *Aktiveringens politik: demokrati och medborgarskap för ett nytt millenium*. 1. uppl. Malmö: Liber

Flyvberg, Bent (2004). *Five misunderstandings about case-study research*. In: From Clive Seale, Giampietro Gobo, Jaber F. Gubrium, and David Silverman, eds., *Qualitative Research Practice*. London and Thousand Oaks, CA: Sage, 2004, pp. 420-434.

Fung, Archon, Wright, Erik Olin & Abers, Rebecca Neaera (2003). *Deepening democracy: institutional innovations in empowered participatory governance*. London: Verso

Habermas, Jürgen, *Kommunikativt handlande: texter om språk, rationalitet och samhälle*, 2. uppl., Daidalos, Göteborg, 1996

Nilsson, Hans (1972). *Boken om Veberöd: en bebyggelsehistorisk och biografisk studie: med separata tillägg från angränsande eller nära liggande socknar m.fl. orter, i enstaka fall*

från Danmark, med bortseende från de tider, då Skåne m.fl. provinser hörde till Danmark.
[Veberöd]: [Veberöds byalag]

Nyström, Jan & Tonell, Lennart (2012). Planeringens grunder: en översikt. 3., [utök. och uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur

Lantz, Annika (2007). Intervjumetodik. 2., [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Lanemo, Emy & Olsson, Krister (2015). *Kunskap och underlag i planeringen – exemplet kulturmiljö*. In: Plan: tidskrift för planering av stad och land, Nr. 4 2015. (1947-). Stockholm: Föreningen för samhällsplanering

Kontext (2016) Nr 1; *Aktuellt från Stadsbyggnadskontoret*. Lunds kommun, Stadsbyggnadskontoret, Lund.

Tahvilzadeh, Nazem (2015). Deltagande styrning – optimistiska och pessimistiska perspektiv på medborgardialoger som demokratipolitik. In: Lindholm, Teresa, Oliveira e Costa, Sandra & Wiberg, Sofia (red.) (2015). *Medborgardialog - demokrati eller dekoration?: tolv röster om dialogens problem och potential i samhällsplaneringen*. Stockholm: Arkus, pp. 23-64.

6.2.1 Elektroniska resurser

Länsstyrelsen 2016. *Översiktliga kommunbeskrivningar: Lund*.

<http://www.lansstyrelsen.se/skane/Sv/samhallsplanering-och-kulturmiljo/landskapsvard/kulturmiljoprogram/oversiktliga-kommunbeskrivningar/Pages/Lund.aspx> [Hämtad 2016-08-09]

Länsstyrelsen 2016. *Kulturmiljöstråk: Malmö-Simrishamns järnväg*.

http://www.lansstyrelsen.se/skane/sv/samhallsplanering-och-kulturmiljo/landskapsvard/kulturmiljoprogram/sarskilt-vardefulla-kulturmiljoer-i-skane/kulturmiljostrak/Pages/Malmo-Simrishamns_jarnvag.aspx [Hämtad 2016-08-09]

Länsstyrelsen 2013. *Yttrande angående sammanfattande redogörelse inför Lunds kommuns beslut om översiktsplanens aktualitet*.

<http://www.lund.se/Global/Förvaltningar/Stadsbyggnadskontoret/Samhallsplanering/ÖP2010/Lansstyrelsens%20sammanfattande%20redog%20.pdf>

Stadsbyggnadskontoret Lund 2016. *Fördjupning av översiktsplanen: Veberöd*.

<http://www.lund.se/Medborgare/Bygga-bo--miljo/Samhallsplanering-klimat-och-miljo/Fordjupning-av-oversiktsplanen/Veberod/> [Hämtad 2016-08-09]

Stadsbyggnadskontoret Lund 2010. *Översiktsplanen, ÖP2010, antagandehandlingen del 1*.

<http://www.lund.se/Global/Förvaltningar/Stadsbyggnadskontoret/Samhallsplanering/ÖP2010/antagandehandling/ÖP%202010%20till%20webben%20avdelning%201.pdf> [Hämtad 2016-08-09]

Stadsbyggnadskontoret Lund 2010. *Översiktsplanen, ÖP2010, antagandehandlingen del 2.*
<http://www.lund.se/Global/Förvaltningar/Stadsbyggnadskontoret/Samhällsplanering/ÖP2010/antagandehandling/ÖP%202010%20till%20webben%20avdelning%202.pdf>

BIL. 1, Inventeringsblankett

Fastighetsbeteckning _____

Byggnad nr. _____

Koordinater: _____

Datum	Inventerat av
Adress	
Byggår (uppskattn alt belagt källa)	
Funktion	
Historisk funktion om annan	
Byggherre/arkitekt/byggmästare	
Antal våningar, källare	

1. Byggnadsbeskrivning exteriör (material, utförande och kulör)

Sockel (Källare)	
Fasadmaterial och kulör	
Stomme material/konstruktion	
Tak (form/material, kulör)	
Dörrar	
Fönster (placering, antal, form och material)	
Förändringar exteriört	
Övrigt särskilt uppmärksammat	

Trädgård

Anlagd trädgård/naturträdgård. Hägnad/gränsmarkering. Gångar, berså, damm mm.
Miljöpåverkande träd. Nyttoväxter/prydnadsväxter. Samband med bebyggelse/gatumiljö/omgivning

2. Kvartersbeskrivning: hur miljön i kvarteret gestaltar sig idag, hur husen är placerade osv.
"känsla av området", planeringen, mönstersamhället, egnahems osv.

3. Berättelser av människor på plats (namn och kontaktuppgifter):

4. Notering till historiken:

Namn, ålder, förhållande till anläggningen.

1. Checklista byggnad

Antal våningar: enplan, 1½-plan, 2-plan etc

Sockel: slät puts, spritputs, gjuten betong, plintar, natursten, tegel, annat

Fasad: puts (slät, sprit, kvastad), tegel (förband, fogteknik, ytstruktur), panel (locklist, lockpanel, fjällpanel), skivor (fibercementskiva),

Stomme/konstruktion: regelstomme, prefabricerad betongelement, platsgjuten, tegelmurverk, lera/pisé, korsvirke,

Takform: sadeltak, valmat sadeltak, brutet sadeltak, pulpettak, plantak, tälttak, motfallstak,

Takmaterial: eternit/asbestarmerad fibermaterial (sinuskorrugerad, facettlagd), lertegel 1,2,3-kupiga. Betongpannor 2,3-kupiga ytstruktur. Plåt (band eller skivtäckning), Papp (trekantslist, slättäckning). Sticketak, stråtak, torv, sedum.

Övriga takdetaljer: ex hängränna, stådränna, stuprör, tratt, vindskivor, vindflöjel.

Installationer tak: kupa, frontespis, skorsten, lanternin, takfallsfönster,

Fönstermaterial: trä/aluminium/gjutjärn/plast.

Fönstertyp: Antal lufter 1, 2 etc, korspost, T-post, perspektiv-liggande, antal rutor –fast/lös spröjs, lunett, oxöga

Fönsterhängning: Sidhängd, hängd i överkant, pivothängd

Dörrar: pardörr, enkeldörr, spegeldörr, panelad dörr, försedd med överljus, sidoljus, infälld ruta/glasad,

Port: brädport, vikport

Förändringar exteriört: exempelvis tillbyggt, ändrad fasad/tak/fönster/dörr, ändrad kulör avstyckad tomt, nya byggnader mm.

Övrigt särskilt uppmärksammat: skylt från tidigare affärsverksamhet, namn på huset, dekorativt smidesräcke mm

2. Checklista trädgård

Anlagd trädgård/naturträdgård.

Hägnad/gränsmarkering staket dekorsågat/spjälstaket, plank, trådstaket, metallstaket, mur, övrigt. Gångar/markbeläggning gräs/grus, buxbom, sten, marktegel, betongplattor. Berså, damm mm. Miljöpåverkande träd (träslag löv/barr eller art) ålder/grovlek på stam.

Nyttväxter/prydnadsväxter/frukträdgård/grönsaksland.

Samband med bebyggelse/gatumiljö/omgivning tex från samma tid som området, äldre struktur som levtt kvar i ändrad omgivning, förträdgård.

Övrigt lusthus, mindre uthus, växthus mm.

3. Checklista miljö

Tätortsstruktur: blandad bebyggelse/bostäder/verksamheter/park/skola, läge i tätorten, förhållande till bäck/större väg/höjder

Kvartersindelning: storlek, form storkvarter med skafttomter i mitten/djupa parcelltomter/kvadratiska kvarter/rektangulära/oregelbundna

Vägstruktur: äldre följer topografin, senare rätlinjig alt organiskt, trafikseparering/säckgator,

Tomtstruktur: storlek, tomtform oregelbunden/regelbunden,

BIL. 2, Transkribering av intervju med Informant 1.

Informant 1. Henrik Borg 2016-08-10.

Intervjun startar.

Henrik: - hallå ja.

Jag: - Hallå ja, du hörs. Hör du mig bra?

Henrik: - Ja, ja jag hör dig.

Jag: - Bra! Jo men, första frågan är: hur upplever du att deltagarna har mottagit konceptet ”medborgardeltagande som metod”?

Henrik: ehm, ja menar du deltagarna från startmötet eller menar du deltagarna i arbetsgruppen så att säga? Dem som har hjälpt oss? Menar du stödgruppen eller kärngruppen liksom?

Jag: - ehm, kärngruppen. Dom som har gjort inventeringen liksom.

Henrik: - mm. Ehm, jag inbillar mig att dom varit positiva till detta.

Jag: - ehm..

Henrik: - och dem har sett det som en vettig insats att göra.

Jag: - du är nöjd då med mottagandet?

Henrik: - ja! Jag är mycket nöjd.

Jag: - Vill du utveckla lite mer på vilket sätt du är nöjd med det?

Henrik: - ehm, jo jag är nöjd därför att jag tycker att det är, ehm, ja, att dem har engagerat sig ideellt i detta. Ehm, att dem har lagt ner så mycket tid och energi på att få ihop de här uppgifterna som vi har varit ute efter. Så att jag tycker att den gruppen har haft mer, vad ska man säga, de har liksom lagt ner, ehm, ja, mycket energi och mycket engagemang på det. Och i förlängningen så tänker jag att det ger ett engagemang kring kulturmiljöfrågor på orten och att som sagt, jag tror att det insamlade materialet har blivit någonting annat än det hade varit annars. Det blir väl lite mer utförligt om varför jag känner mig nöjd med det.

Jag: - mm. Och sen: hur upplever du att din roll som expert förändras i samband med den här typen av metod?

Henrik: - jag vet inte riktigt. Jag vågar inte riktigt säga att jag kan... jag kan inte riktigt bedöma det, att det har ändrats i nån... alltså på kort sikt så är det ju ingen förändring. Alltså vad ska man säga, själva expert... ehm... expertrollen går ju egentligen, alltså som jag ser så det går det ju inte ut att veta mest om enskilda hus, utan det handlar om att få igång en process där man diskuterar med sakägare och olika intresserade om vad kulturhistoria och kulturmiljö kan vara och vad det har för betydelse i en planering. Ehm... så jag vill väl inte säga att det har ändrats, men det har väl blivit andra ... ehm... som det är nu så är det inte någon, så skiljer det sig inte från så som mitt arbete i övrigt bedrivs. Ehm... det är väl möjligen att jag har haft mer tid att prata med enskilda människor på det sättet, alltså trängt in djupare i ett geografiskt avsnitt än vad jag brukar göra.

Jag: - mm.

Henrik: - men jag vill inte säga att det ändrar mitt sätt att, ehm, mitt sätt att arbeta eller mina värderingar på något sätt. Ehm, på längre sikt är det ju inte omöjligt att det kan ehm skilja sig åt. Det är möjligt. Det vågar jag inte säga. Men det är inget som jag har uppfattat nu i alla fall.

Jag: - nä. Ehm, sen hur mycket inflytande upplever du att deltagarna har fått i samband med upplägg, hur inventeringarna har gjorts och så vidare?

Henrik: - ehh, litet inflytande, jag vill inte påstå att det har varit särskilt mycket inflytande i den, ehm... det är... jag upplever att det har varit en, att vi har haft en önskvärd produkt framför oss och att vi har fått dem att arbeta för att nå det målet. Ehm, på ett, ehm, vad ska man säga, ehm, alltså jag tänkar att alternativet att säga: hur skulle ni vilja göra?, hade varit en väldigt långdragen process.

Jag: - mm.

Henrik: - och jag tror att, ehm, den, det tror jag att vi hade tappat tempo och inte kommit så långt som vi har kommit nu. Man hade kanske nått andra mål, ehm, men jag tror att den, ehm, men för att svara på frågan: nej, jag tror inte att inflytandet har varit så stort.

Jag: - nä.

Henrik: - för påverkan av inventeringsmetoden, om det var så frågan var ställd.

Jag: - ja. Jo.

Henrik: - mm.

Jag: - Eh, sen: hur mycket inflytande är det planerat att deltagarna ska få i samband med värdering, utställning och beslutande i vad som lyfts upp?

Henrik: - Det är ju inte planerat att, ehm, deras, ehm. Man kan ju säga att det är planerat så till vidare att de får möjlighet att lyfta fram egenskaper i den fysiska miljön, ehm, som dom tycker är extra viktiga. Ehm, det påverkar ju mig i min roll när jag, eh, gör en skattning, en uppskattning av det kulturhistoriska värdet. Ehm, å huruvida, eftersom jag påverkas av människor när jag gör, det här, vad ska man säga, ehm, en kulturhistorisk värdering. Då påverkas man ju alltid av dem människorna som är inblandade i det. Alltså, det är ju inte så att jag inte hör om det finns engagerade röster. Sen så är där ju, det är ju inte så att det blir en omröstning att, ”jo men vi inventerare tycker visst att det här är kulturhistorisk värdefullt” och jag tycker ”nä, det är inte”. Jag tror att den, ehm, vad ska man säga, ehm. Det är inte planerat någon process för det. Själva värderingen. Men däremot så nämnde du också utställning.

Jag: - mm.

Henrik: - ehm, å där det ju jätteviktigt att de som har vart med i projektet ska ha möjlighet att lyfta fram det dem tycker är intressant och viktigt.

Jag: - mm.

Henrik: - och det i sin tur kommer ju påverka mig och, det kommer ju, förmodar jag också, att påverka den politiska-, eh, kommité som ska fatta beslut kring det underlag som vi tar fram.

Jag: - mm.

Henrik: - Eh, men det är ju lite svårt att säga huruvida, ehm, ja, vad, hur mycket man påverkas av... det är ju alltid så om folk är välformulerade och engagerade så påverkar det ju.

Jag: - mm.

Henrik: - ... så att det är ju... du hade en tredje punkt där, utställning, värdering och...

Jag: - det är lite det du är inne på med politikerna där, alltså beslutandet så..

Henrik: - a ja, nä beslutandet. Tanken är ju att politikerna ska fatta beslut, ehm, (stammande), det är inte tanken, det är processen att politikerna fattar beslut. Och dem, ehh, är ju folkvalda så det är ju deras jobb att låta sig påverkas av opinion och väljare och så vidare.

Jag: - mm.

Henrik: - men jag har inte, hittills, stött på någon grupp som har jobbat aktivt, vad jag vet, mot kommitén för att påverka dem i en viss riktning.

Jag: - mm.

Henrik: - alltså, att inte, att inte släppa igenom en kulturhistoriskt värdefull värdering. Eller en, att inte acceptera en hög kulturhistorisk värdering eller motsatsen. Ehm, det har jag inte hört talas om att där är nån som påverkar dem så. Men jag menar dem, dem tar ju också till sig av, precis som alla andra människor, kanske lite mer till och med, eftersom dem är lokalpolitiker så har dom ju ett kontaktnät, å dom har ju folk.. å dom har ju vana att ta åt sig av hur folk resonerar och så. Så skulle det vara, exempelvis så att, inventeringsgruppen lyfter fram någon kontroversiell byggnad i byn, och säger att, eller i samhället, å säger att den här vill vi verkligen att den anses kulturhistoriskt värdefull och så. Då är det ju ganska sannolikt att bevaringskommitén också lyfter fram den.

Jag: - mm.

Henrik: - men, men eh... ja. Jag tror det är samma för. Man får tänka att dom jag känner, dom ledarmötena i bevaringskommitén, så är dom ju, dom är.. när dom har sina sammanträden så, dom har ju flera andra roller också som politiker, men när dom är i bevaringskommitén så har dom ju en uppgift och det är ju att... lyfta fram dom kulturhistoriska värdena som ett underlag för den fysiska planeringen för Lunds kommun.

Jag: - mm.

Henrik: - ehh, det vill säga att även om dom har egna åsikter om att man, det ska byggas bredare vägar eller, eh, fler fotbollsplaner eller djupare simbassänger eller vad det nu skulle kunna va, så är inte det deras huvudfokus när de är i bevaringskommitén. Däremot när dem sen sitter i tekniska nämnden eller i byggnadsnämnden eller nån annan politisk instans och ska fatta beslut kring vad som ska hända med den fysiska miljön som bevaringskommitén har ansett kulturhistoriskt värdefull, ehm, så kan det ju hända att dom

har en annan roll och säger att: ja den här är kulturhistoriskt värdefull men det är viktigare att vi bygger ett, en idrottsplan här...

Jag: - mm.

Henrik: - än att bevare det här huset". Till exempel. Ehm, så att det är ju egentligen, ehm ehm.. det man får ha klart för där är att dom har, i bevaringskommittén, har det bästa för kulturmiljön för ögonen, det är deras uppdrag.

Jag: - mm.

Henrik: - å sen så, ehm, påverkar ju det ändå, det påverkas ju ändå av deras politiska grundsyn huruvida man ska reglera eller inte reglera eller om man ska ha, alltså... det finns ju såna grundtoner, men det är ändå, som jag upplever sammansättningen nu under dom åren jag jobbat, så är dom ju intresserade av att ta den rollen som kulturmiljö,... ja alltså att lyfta fram kulturmiljöns fördelar då när dom sitter i den nämnden. Sen ingår det,.. sen går det underlaget in till byggnadsnämnden vid, vid, som ett av beslutsunderlagen.

Jag: - mm. Yes. Sen du var inne lite på det här innan, i samband med förra frågan, men hur tror du att eller hur upplever du att du känner för tätorten och inventering då historier och information om byggnaderna som (eventuellt) inte förekommer vanligtvis vid konsultgjorda underlag tillkommer?

Henrik: - då menar du hur jag känner för tätorten?

Jag: - ja, om du känner mer eller mindre för byn och själva inventeringsunderlaget?

Henrik: - ja alltså, det är ju nog så för mig som för dem flesta att ju mer kunskap man får, ju mer, ehm, vad ska man säga, fördjupad bild av Veberöd, eller den tätorten man studerar eller det sammanhang man studerar, ju mer intressant blir det. Det är nog ofrånkomligt. Tänker jag.

Jag: - mm.

Henrik: - alltså det är en.. så för mig funkar det ju så att jag har fått mer, det har fått mer, djup i miljön, och för, tänker för den på ett annat sätt än när jag tidigare åkte igenom den. Ehm, eller vistades där liksom.

Jag: - mm.

Henrik: - det.. sen är det ju ganska, eftersom vi inte har haft något underlag i den tätorten tidigare så har jag haft väldigt få ärenden.

Jag: - mm.

Henrik: - Ehmm, vilket ju är illavarslande så att säga. Eller det är ju en varningsklocka. Det är ju inte så att där är färre kulturvärden bara för att jag inte har några ärenden där utan det är ju för att jag inte får några remisser från stadsbyggnadskontoret kring dom förändringarna, eftersom dom handläggarna som har haft dom objekten har inte kunnat se där, att där är kulturhistoriskt värdefullt så det är bäst att du frågar Henrik om där är något som vi ska ta hänsyn till.

Jag: - mm.

Henrik: - ehm, det finns ju undantag såklart, men det har varit väldigt få ärenden... vill jag påstå.

Jag: - yes. Men du tror inte, du känner inte att det blir något extra... ett sammanhang som betyder något mer än vid vanliga konsultköpta...

Henrik: - jo, jo! jo absolut!

Jag: - ja.

Henrik: - det är det jag menar med, alltså.. ja det kanske jag skulle ha uttalat, men jag menar att den vetenskapen om miljöerna som vi har fått genom det här projektet gör ju att, ehm, det är lättare att få upp ögenen för kvalitéerna.

Jag: - mm.

Henrik: - och jag är helt övertygad om att vi har fått någonting helt annat än vad en konsultfirma hade skakat fram på den tiden.

Jag: - mm.

Henrik: - Ehmm, vi, det finns såklart fler modeller för att ta reda på mer om den fysiska miljön, men jag har, och man kan säkert alltså... utvärdera den här metoden om ett tag och se: hur gick det liksom i, vad hände i Veberöd, eller vad kom ut av det, så att säga, i praktiken sen.

Jag: - mm.

Henrik: - sen blev det någon förändrad.. det är alltid svårt med mentalitet och det är svårt också eftersom det är en ort också som tidigare inte har haft Q och K och rödmarkerade hus och så...

Jag: - mm.

Henrik: - ... å rivningsförbud å så. Så det är svårt att säga, eh, ja. Alltså, men möjligen skulle man kunna utvärdera. Det är oerhört svårt också att isolera sig och jämföra med en annan tätort av liknande storlek som man låter en konsultfirma gå igenom. Det beror ju helt på vilka instruktioner man ger konsultfirman och vilken tidsram och, ehm, ja hur det uppdraget ser ut. Sen så beror det ju såklart på vilken tätort, för man hittar ju inte ett nytt Veberöd, men man kan hitta andra orter av samma storlek men knappast med samma historia eller med samma förutsättningar. Ehm, exakt samma menar jag.

Jag: - mm.

Henrik: - så det är ju väldigt svårt att göra såna här analyser. Sen finns det ju säkert folk som håller på med det, typ kulturgeografer och annat, som gör jämförelser mellan samhällen. Ja, men det är... ja det är en intressant fråga. Men det är ju lite, alltså. Hela grunden av det här projektet är ju ett antagande om att man skulle kunna nå djupare och nå högre kvalité genom att engagera de boende.

Jag: - mm. Ja, alltså man skulle ju hypotetiskt kunna vända på frågan och säga hur man känner för konsultgjorda underlag efter att man har gjort ett sånt här projekt. Ehh.. så sett. Men det är ingen fråga du ska svara på. Utan det kan man ju bara ta med sig.

Henrik: - nä.

Jag: - men, nästa fråga är i alla fall, vad skulle du vilja göra annorlunda nästa, om det blir någon, när du använder en liknande metod?

Henrik: - Jaa... för det första skulle jag ju vilja att det blev en nästa gång. Ehh, å det kanske är löst grundat på antagandet att den här produkten är mer kvalitativ än en konsultrapport. Det är ju lite det här med ekonomin som också är avgörande. Alltså vad har man för ekonomi, vad har man för infrastruktur, finns det någon June, finns det någon möjlighet att anställa någon som kan vara Alexander på plats så att säga. Det är många faktorer som spelar roll liksom.

Jag: - mm.

Henrik: - ehh. Men, jag skulle ju gärna vilja använda mig av mer medborgarengagemang. På något sätt. Det skulle jag. Men vad som skulle göras bättre skulle ju vara att, den, min egen insats skulle vara mer intensiv, ehm, mer närvarande, mindre andra arbetsuppgifter. Så att jag skulle kunna ta mer aktiv del i projektet.

Jag: - mm.

Henrik: - Ehmm. Det tror jag skulle ha varit, alltså det skulle ha... ja, jag tror att det hade blivit tydligare med Stadsbyggnadskontorets engagemang och att jag hade fått mer ut av det också. Kanske också att fler individer från Stadsbyggnadskontoret skulle varit mer med i projektet.

Jag: - mm.

Henrik: - men det där är ju lite, det är ju en balansgång att räkna hem det ekonomiskt så att säga, eller personal. Resursmässigt. Hur mycket ska ett sånt här projekt få kosta? Vad är det för andra arbetsuppgifter som ska utgå för att man ska kunna ro iland ett sånt här projekt? Då, det finns ju massa olika parametrar. Så att det får man ju lite se... ska man ha workshops till exempel med allmänheten, temakvällar, ehm, eller ska man ha fältarbeten i det här. Vad ger dom olika modellerna för resultat? Alltså vår förhoppning har ju varit också att dom medborgarna som är engagerade i det här projektet själva ska kunna få verktyg och känna att dom kan fortsätta det här arbetet. Ehhm... plus att man ska få dom att känna engagemang för kulturmiljövården i sitt lokalsamhälle.

Jag: - mm.

Henrik: - å det vet vi ju inte hur det går med det.

Jag: - nä. Yes, men sista frågan är här i alla fall: hur mycket har du/ni utgått från metoder för medborgardeltagande i sådana här processer?

Henrik: - Jaaa, jag hade ju inte någon speciell.. asså jag letade ju metoder då, på Riksantikvarieämbetet, å, ehmm, men jag fick inte tag i någon som hade gjort någon sån här. Sen finns det ju andra, vad ska man säga.. Carolina har ju nog bättre koll på det. Ehh, eftersom hon då har jobbat på strukturavdelningen med olika sådana projekt. Ehm, och... jag tror helt enkelt att vi.. jag har, jag har inte tagit reda på särskilt mycket mer än att det här... ja, så här skulle man kunna göra liksom. Så det fanns ingen, nä, det finns ingen metodförlaga som vi jobbat efter utan det är mer personliga erfarenheter egentligen.

Jag: - mm.

Henrik: - och det kan man ju säga att det kanske man skulle ha tagit reda på, men det var en liten försöksballong som byggde på Fokus Veberöd, ju. Det bygger ju mycket på det.

Jag: - mm.

Henrik: - alltså att det fanns den här infrastrukturen och att det fanns en June, framförallt, som kunde lotsa oss och hitta folk och vara en positiv kontakt och ambassadör för projektet på plats, innan du kom dit. Ehm, så nä, det fanns ingen sån där... manual för hur man skulle göra direkt.

Jag: - nä.

Henrik: - fast det är kanske möjligt att Carolina säger att jo men det, det finns det. Så jag har glömt att fråga om du tänkt att intervjua henne också?.

Jag: - nej..

Intervjun avslutas.

BIL. 3, Transkribering av intervju med Informant 2.

Transkribering.

Informant 1. Roland Jönsson. 2016-08-10.

Inleder samtalet med att förklara att det kommer spelas in, varför det ska göras och kort vad det ska handla om.

Jag: - såärdå, hör du mig bra?

Roland: - nja det är sådär.

Jag: - är det bättre så?

Roland: - ja.. ja.

Jag: - ehm, jo, men då tänkte jag fråga, ehm.. jo. Kan du beskriva hur du har upplevt projektet? Hur, hur... Till exempel hur din bakgrund har hjälpt? Din kunskap om byn å..?

Roland: - alltså eftersom jag i stort sett är uppväxt i byn så har det ju naturligtvis hjälpt enormt mycket för då har man ju lite historia bakom sig. Sen har ju jag lite forskat lite med bilder å sånt så att jag har ju fått lite djupare sen va men.. Visst det har ju hjälpt. Sen kan jag ju tycka att de kurstimmarna som vi ägnade oss åt först va...

Jag: - mm..

Roland: - det... var mindre relevant kan jag tycka, det var lite... kanske inte det vi sysslade med sen då ju.

Jag: - nä..

Roland: - så att... Det var väl lite utsvävningar. Men visst, det var ju intressant, det som togs upp, det var inte tal om det, men det kanske inte riktigt passade in till det projektet vi gjorde sen va.

Jag: - nä..

Roland: - du hade ju en massa... du vet kopior på typ av tegel å typ av fönster å du vet du, du gav oss en bunt med sånna va. Det hade kanske vart bättre att gå igenom sånna grejer istället för att sväva ut med en massa översiktskartor och skit det var liksom... Öhm... ehm... sånt som vi inte hade någon praktisk nytta av när vi gjorde inventeringen va. Men de, jag vet inte, det är ju du som såg slutresultatet va så jag vet inte hur du tyckte... det du skrev ut... asså det vi skrev ner så att säga...

Jag: - mm.. ja det kan vi ju ta sen i så fall, hehe, när jag har stängt av inspelningen.

Roland: - ja, ja...

Jag: - Men, är det några övriga saker som du känner har hjälpt dig i projektet liksom? Mer än att du forskat å, å, å så kring byn och, och... att du är uppvuxen där å? Asså har din... asså har du någon utbildning eller någon yrkeserfarenhet eller något sånt som hjälper dig i...?

Roland: - nä, asså... jag är ju sjoingenjör å har vart till sjöss i alla tider så jag har ju inte sysslat med, ehm... fastigheter, åå... mer än dem sista åren, jag har varit lite fastighetsförvaltare för dom fastigheterna jag ägt va men... å har hållt på att bygga lite dom sista åren men jag har ju ingen utbildning, i formell byggnadsingejörsutbildning eller nånting sånt, ehm... så det kan jag väl inte påstå att ehm... att det är någonting sånt... det är klart att, har man suttit på ett kontor och pillat med siffror eller någonting sånt i hela sitt liv så har man väl kanske ännu mindre sikt och erfarenhet, det kan jag inte uttala mig om.. men jag menar att det är ju lite så,.. man plickar ju upp lite här och lite där va, om man säger så..

Jag: - mm..

Roland: - men jag har ju lärt mig en del också! Begrepp och sånt som inte jag har... efter att jag läst det du renskrev va...för det... du har ju haft... vad ska man säga... byggnadstekniska begrepp å sånt som jag inte hade haft någon aning om., jag inte hade någon aning om... det har man ju lärt sig nu. Till exempel att halvmåneformade fönster heter lunett å... ja du vet massa såna grejer, det hade jag ingen susning om. Så att man har ju lärt sig själv också va!

Jag: - ja... ja men det är ju roligt!

Roland: - ja..

Jag: - ehm... ja! Sen tänkte jag höra hur du upplever att ditt deltagande och inflytande har påverkat projektet? Asså, om du upplever om du haft något inflytande, ehm... å så kring... hur upplägg sett ut? Eller vad ni fått göra? Eller..

Roland: - vi var ju tre stycken som gick rätt så bra ihop va, kan jag tycka. Vi delade ganska snabbt upp det, fotografering och protokollförande och lite så va.. så att, nä så att jag tycker att det fungerat jättebra. ehm... det föll sig naturligt utan någon större diskussion, så att... jag vet inte varför egentligen hehe. Ja, det blev så.

Jag: - mm..

Roland: - det tycker jag har fungerat va. Sen blev det väl lite så att jag fick ta eh... lite mer ehm... å skriva rent å sånt det var lite mer arbete än bara just de där inventeringskvällarna som vi gjorde, utan det blev ju lite mer jobb under veckan för mig. Det spelar inte mig nån roll va, jag tyckte det var okej.. ehh.. sen är det ju alltid så att det är någon som måste ta mer än nån annan, det är ju svårt att dela det rättvist också ju. Man måste vara intresserad.

Jag: - mm.. Men, hur upplever du inflytandet då? Eh... asså, delvis hur du själv upplever det och hur gruppen har kunnat påverka slutresultatet om man säger? Asså slutrapporten å det ni har gjort?

Roland: - nä asså...

Jag: - alltså, hur väl speglar det ni har gjort det som står i rapporten å så?

Roland: - nä, ja nu har ju jag inte läst slutgiltiga å så, men det du skrev.. som vi skulle så att säga ren... eller.. vad ska man säga, läsa igenom.

Jag: - mm.

Roland: - där upplevde jag det som att där var ju en massa sakfel som inte vi hade skrivit va. Alltså det var ihopblandat. Du hade blandat vissa fastigheter och vissa fasader å ja, lite sånna grejer. Det va ehh... inte... Men det rätta vi... jag gjorde i alla fall det i mina genomläsningar och kommentarer om detta va. Å det va väl kanske... ehm... dubbelt jobb kan jag tycka va. För att det stod ju ganska klart i det vi hade skrivit om man gick tillbaka. Men ehm,... det kanske inte är så viktiga grejer, jag vet inte. ... hur viktigt det var. Det vi skrev skrev vi ju på eget initiativ va, men, men, det var ju ett formulär som skulle fyllas, eller följas va. Å det var väl ganskaaaaa ambitiöst formulär för, för den lilla tiden vi hade. Vi kunde ju inte liksom ägna oss åt en halvtimme på varje fastighet, jag menar det var ju helt omöjligt ju. Utan vi fick ju hoppa mycket med trädgårdar åå... så att det var kanske några trädgårdar som vi var inne i, vi visste att... ja, vi blev inbjudna av fastighetsägaren eller, eller vi visste att vi kunde gå å då gjorde vi det. Men i övrigt så blev i stort sett trädgårdarna över hoppade för att, ja det var gatuhus å sånt så man såg ju inte mycket va.

Jag: - mm.

Roland: - Så du vet, formuläret som ni presenterade var ju överambitiöst i förhållande till vad vi hann.

Jag: - mm.

Roland: - förstår du. Det, ehm... det var ju första sidan där som vi koncentrerade oss på kan jag ju ärligt säga för att det andra va... var svårt att hinna med.

Jag: - ja. Yes. Ehm.. sen den sista frågan som kanske är den viktigaste då, vad hade du gjort annorlunda om du ehm.. initierat projektet? Hur hade du delat upp information å ehm.. hur mycket kunskap ska man ha eller vilken kunskap är det som är relevant och så vidare?

Roland: - Asså det hehe.. man får ta det man får så att säga. Man kan ju inte tvinga folk å det är dom som är frivilliga, dom... man får utnyttja den kunskap som finns å... i dom grupperna så det kan ju bli väldigt varierande kvalitet i det och det är omöjligt att sia om. Skulle jag göra om samma projekt i kanske Dalby till exempel så är det helt andra människor som kommer ju, helt andra bakgrunder, helt andra intressen och villighet att lägga ner sin tid. Så de är ju ehm... det är svårt att veta i förväg. Jag tycker det har fungerat bra.

Jag: - mm.

Roland: - jag vet inte hur du upplever det men jag tycker att det vart okej.

Jag: - mm.

Roland: - Ehm... det jag kan tycka va att vi kom igång lite tidigt på våren va, för det var svinkallt då vi började i april va. Å gå runt. Det var nästan så man stod å hoppa asså. Men å andra så kommer man längre in på sommarn va så har man semester å då har folk andra intressen å sånt va å då ska det nog tajmas... det var ju vi själva som egentligen kunde styra det... vi ville, vi beslutade oss för att lägga ner en kväll i veckan ju.

Jag: - ja.

Roland: - så att ehm.. det är svårt att veta också om områden å nu utgick ni ifrån att områdena var cirka sjuttio fastigheter å det visade sig att i vårt fall var det 110 fastigheter va. Å det var ju inte många som va, så att säga, i gruppbebyggelse utan det var indiv.. flera

hus allihopa va. Ehm... ja det blir nån kväll mer naturligtvis, än det borde blitt, men som sagt det var ju inte uttalat från början hur, hur lång tid det skulle ta å sånt va de..

Jag: - nä.

Roland: - det är lite svårt. Nä men jag tycker det har fungerat bra.

Jag: - ja. Eh.. hade du velat se någon skillnad i hur mycket inflytande ni som deltagande har i..ehm..?

Roland: - va sa du att i..?

Jag: - Hade du velat se något annat, asså nåt annat, nån skillnad i hur inflytandet sett ur från er i grupperna å, å asså som deltagare i projektet? Hade ni velat styra mer i saker och ting? Eller hur känner du kring det?

Roland: - näh... de... jag har inte upplevt nån , näh... upplever man inga problem eller sånt.. asså det kunde väl kanske.. vi säger såhär. Vi hade ju något uppföljningsmöte här va, hur dom olika grupperna hade lagt upp det å sånt. Det kunde kanske skett lite tidigare när vi hade gjort en inventering eller nånting sånt. För att kunna få den här inputen. Några hade ju då lagt ut lappar till alla fastighetsägarna för att.. få deras input å deras svar så att säga. Det var nån grupp som hade gjort det. Det hade ju vi inte haft någon tanke på att göra va. Så gjorde vi ju det på tio fastigheter va, då när vi hade fått den idén från den andra gruppen...

Jag: - mm.

Roland: - men vi tyckte inte att gensvaret var så väldans stort att det var värt besväret helt enkelt. Så gav fasen i det va. Men visst, det skulle man kanske diskutera att så skulle man gjort från början va, alla! Nu blev det ju lite så att några gjorde det i byn och några andra gjorde det inte å, då kanske de blir eh... snedvriden kvalitet på det hela. Jag vet inte. Svårt att säga. Jag ser inte dom andras resultat så att det är du som sett det va..

Jag: - mm. Men hade det vart någonting som hade vart, asså underlättat i projektet att man sett..

Roland: - nä det hade inte underlättat utan det hade bara blivit merarbete, men kvalitén kanske hade blivit bättre.

Jag: - ja.

Roland: - på, på vissa punkter. Asså alla svarar ju inte å.. av dom tio så fick vi väl sex eller sju svar va. Så det är ju rätt så bra svar, men det dom skrev ner va ju i princip att dom bekräfta det vi hade skrivit ner och vi hade ägnat oss inte många minuter åt varje hus så att säga. Ehh... det var väl några bra, bra input som fick in som vi la till men det var ju inte så att vi låg helt fel på det va.

Jag: - mm.

Roland: - det var det ju inte. Det var ju lite sådär med årtal å sånt, att om vi beräknade att det va 1896 till 1910 så kom där ju ett exakt svar på 1905 va.

Jag: - mm.

Roland: - men, det svaret behöver ju inte va korrekt va. Det har vi ju upptäckt genom att dom har presenterat taxeringsuppgifter å sånt å vi kunde väl visa med foto att det var från mycket tidigare va. Så även om fastighetsägaren i sig ger en uppgift så behöver inte det vara sanningen va.

Jag: - nä. Men tror du att det sättet att lägga ut blanketter och sånt, hade det vart ehm.. tror du att hela byn hade känt sig mer delaktig i ett sånt här projekt då? Ehm...

Roland: - Jaa det tror jag. Men då ska det nog vara den färdiga, färdiga blanketten med foto och allt. Därför att, ehm, då ser dom att det är hus, dom ser vilka bilder som är tagna och dom ser att osso ser dom beskrivningen av det hela va. Så det är den färdiga produkten som jag egentligen tycker att fastighetsägaren skulle få å reagera på. Och kommentera. Och sen skulle man då kunna uppdatera den. Dom uppgifterna som kommer in igen. Så att den färdiga produkten blir ännu färdigare så att säga.

Jag: - ja.

Roland: - För att skicka ut något halvdant med svartvita bilder eller ehh... ja du vet. Bara en bild eller. Ja nä men har man en rapport där man ska inkludera tre bilder ja då ska ju hela rapporten presenteras för fastighetsägaren. Tycker jag.

Jag: - mm.

Roland: - Men det är ju ett jobb. Det är ju ett jobb å det kostar pengar med utskrifter å allt möjligt va. Men, kvalitén för varje sån grej blir ju bättre va. Och gensvaret blir ju kanske bättre.

Jag: - ja. ... ehm. Jag kom på en fråga till här. Ehm. Som är relevant för allting här. Men hur upplever du att relationen mellan er i gruppen och mig och Henrik å June, som då är samordnare och experter i sammanhanget... hur...

Roland: - Det har varit bra kan jag tycka. Du har ju varit tillgänglig där uppe om det har vart nånting å ehm.. sen dom här blanketterna hade kunnat tryckas upp i ett tidigt skede för de visste ju, du visste ju att, alltså att det var ex-antal fastigheter. Ja då skulle väl de tryckas upp ex-antal blanketter också de skulle man inte behöva å.. så det bara skulle vara å komma å hämta så att säga. Har man 110 fastigheter som ska inventeras per grupp till exempel, ja då är de ju fyra gånger 110 eller hur många grupper de nu var. Du förstår mig, min tanke va.

Jag: - mm.

Roland: - Det var ju inte så svår matematik. Det kunde ju vart färdiggjort ju.

Jag: - mm.

Roland: - om man nu ska ta en praktisk grej. Ehm.. Kamerorna var väl lite sisådär med dom va. Det var ju inte, ni hade ju tänkt er att ni skulle få in gps-koordinaterna men det fungerade ju inte. Och eh, så komplicerat med mobil-appar å skit så de, det måste vara uppline:at från början så att säga. Å testat.

Jag: - mm.

Roland: - Och kanske till och med så att ni som lämnar ut kameran har helt klart för er och kan då undervisa i det handhavandet. Istället för att kanske ha en powerpointpresentation

på en massa kartor å fïsskartor å sånt som eh, vi la ner tid på. Som kanske var mindre väsentligt än att få tekniken och allt det att fungera.

Jag: - mm. Men känner du att vi har i den, våran grupp då, att vi har varit till någon hjälp eller till någon nytta för erät arbete?

Roland: - ja ni har ju liksom förklarat hur ni vill ha det å sånt ju så det har vart, det har inte vart det problemet. Men problemet har, upplever jag som att, det var förvirrat. Vi fick kameror, olika sorters kameror ehh, lite sådär precis när vi skulle gå ut va i princip. Där var ju inte nån chans att få en riktig eftertanke: fungerar detta, hur fungerar det, å sånt va. Å det försinkar va, kan jag tycka. Då blir man lite sådär, ... ja man vill inte spendera flera timmar på sånt som att stå å vänta å fundera när man vill ut å göra det man, tänkt att man ska göra va, eller hur. Då blir man lite sådär sur på att eh kamera å skit inte fungerar som det ska va. Du förstår själv?

Jag: - mm.

Roland: - det kunde vart, det kunder vart fipplat, det kunde vart undervisat å det kunde vart genomgånet på ett möte va. Jag säger inte att vi ha fler möten utan att vi skulle använt dom mötena vi hade lite annorlunda. Ehh, kanske det sista mötet i samband med att vi delades upp i grupper.

Jag: - mm.

Roland: - så vem i er grupp är fotograf, ja det är jag, ja här är kameran. Så här fungerar den här kameran, bla bla bla, då får vi gå å träna lite. Ja så är det klart å så är det inga funderingar den dan man går ut och inventerar utan då är det undervisat och klart. Nu blev det lite så att den dan vi skulle gå ut så var där ingen som visste, riktigt.

Jag: - mm.

Roland: - och det visade sig, det blev ju i slutändan så att vi inte fick tag i koordinater också.

Jag: - nej.

Roland: - å jag såg sen att du hade lagt in koordinater på våra rapporter i efteråt. Jag inte hur du fick fram dom men det blev ett merarbete för dig.

Jag: - ja, jo, ja ... jag använde ju då kommunens ehm... nätverk bara å skrev in adressen och sådär, så fick jag fram mittpunkten på varje hus.

Roland: - Ja,Ja å det kanske är det som skulle göras istället för att hålla på med koordinatkameror, inte vet jag. Det är upp till er å bestämma va. Men om vi ska ha en avancerad kamera oavsett, med eller utan tillbehör så att säga, så ska man en bra undervisning på det va.

Jag: - mm.

Roland: - kan jag tycka.

Jag: - yes. Sen avslutningsvis: hur känner du att förtroendet för stadsbyggnadskontoret och kommunen å så, har det ökat eller har det minskat efter ett projekt som det här?

Roland: - Jaa, stadsbyggnadskontoret ehh, har väl inte haft nån inverkan på detta kan jag tycka. Om du räknar dig själv till stadsbyggnadskontoret? Eller Henrik till stadsbyggnadskontoret?

Jag: - Jo båda vi har ju vart anställda på,

Roland: - ja..

Jag: - eller är ju anställda på stadsbyggnadskontoret.

Roland: - Ja, asså, nu är det ju så att stadsbyggnadskontoret, det vi normalt sett och jag normalt sett kommer i kontakt med är ju bygglovsavdelning och, och byggnadsinspektörer och, å den biten va. Eh, å dom står väl inte så högt i kurs kan jag tycka.

Jag: - men...

Roland: - det har inte förändrats i och med detta projektet. För dom har ju inte varit inblandade där.

Jag: - nä. Men jag tänker om..

Roland: - stadsbyggnadskontoret är stort begrepp om man säger så.

Jag: - mm. Men jag tänker om man ser det till, liksom, översiktlig planering och så vidare, så brukar man ju ta ut projekt å så på utställning och så vidare. Typ så som Idala skolan och det som är där nu, de man ska och riva å allt vad det var. Eh, där får man normalt information och så får man komma på möte och så vidare där man kanske...

Roland: - det är såhär att, det spelar ingen roll. Dom kan ha hur mycket möten som helst å samråd å skit å mög, för i slutändan så gör dom som dom vill. Där är inte stor hänsyn till dom samrådsmötena. Å jag har vart på en del. Det är mycket svävande, dålig kunskap om fakta och när dom väl ska göra nånting så är det dåligt genomarbetat. Vi kan ta toaletten, vi kan ta LKF:s hus som byggdes här uppepå i samband med Vevrehemmet, vi kan ta nu att dom ska bygga sånna här nyanländsabaracker eller moduler på 53:1 va. Där va ett möte i måndags tror jag. Jag var inte där själv, men jag har ju hört talas om. Dom kommer ut, dom har inte en susning om vad det hette området ens, dom vet inte vad det ska bli för hyror. Asså mycket sånna grejer där dom är, dom är, dom har dålig kunskap om Veberöd helt enkelt. Dom är inte intresserade. Så därför står inte dom högt i kurs.

Jag: - nä.

Roland: - kan jag säga, säga direkt va. Ehhh. Och sen kommer dom med ett, en kungörelse mitt i semestrarna och man ska kunnat klaga innan nått datum i augusti till exempel, mitt i semestrarna. Asså det smyger sig in en massa eh, sånna grejer va å nä! Det är inte, dom är inte bra helt enkelt, stadsbyggnadskontoret. Dom är inte tillräckligt bra. Eh.

Jag: - och du känner inte att det har blivit bättre i och med att man försökt engagera er i ett projekt som det här?

Roland: - näh, det är.. detta projektet är ju, har ju inte, egentligen inte. Det är ju gammal bebyggelse vi talar om nu va. Stadsbyggnadskontoret är ju egentligen där för att nyplanering och bygglov å sånna grejer va. Å där är dom inte bra. Det kan jag säga va. Inte för oss i Veberöd. Det eh, det är min åsikt i alla fall, sen ehh, dom tycker kanske själva att dom är jättebra va men, eh, med det sagt så är det inte bara tjänstemän va, utan där är

politiker också som sitter å, eh, styr va så att ehh. Det är väl en överrock på tjänstemännen kan jag tycka.

Jag: - mm.

Roland: - men detta projektet kan jag tycka ehh, gör varken bu eller bä för hur reklameringen är. Det har vi inte sett, vi har inte sett resultatet från rapporten och om vi kommer till tals med den.

Samtalet bryts och återupptas minuten senare.

Roland: - ja, var var vi nu, ja det var där stadsbyggnadskontoret. Men det har vi väl betat av nu va.

Jag: - ja det tycker jag.

Slut.

BIL. 4, Intervjusvar från E-post konversation med Informant 3.

Svar till: Alexander Hansson angående inventering av bebyggelse i Veberöd.

1. Kan du beskriva hur du upplevt projektet?

-hur din bakgrund hjälpt:

Som barn växte jag upp i lantbruksmiljö hos min morbror under somrarna i Veberöd från 7-15 års ålder. Kommer ursprungligen från Malmö. 1973 flyttade jag permanent till Veberöd. 27 år gammal. Engagerade mig med Veberödsbornas verksamhet och satt i styrelsen under många år, under denna tid hade jag stor nytta av mina tidigare kontakter med Veberöds befolkning från sommarvistelserna under mina unga år. Efter min tid i Veberödsbornan övergick jag till Veberöds AIF:s ungdomssektion där jag bl.a. tränade ungdomar i fotboll sedermera blev jag en ”spindel i nätet” med tanke på alla mina kontakter med människor i byn. 1981 anställdes jag som konsulent i Veberöds AIF och vi byggde upp föreningens första kansli mitt i byn.

-hur din kunskap om området och professionen hjälpt:

Det byggdes mycket nytt i Veberöd på 70-talet (Gröna vågen) och många nya områden växte fram, jag lärde mest att känna den nya befolkningen genom idrotten och alla olika arrangemang som ordnades under åren framåt. Var antaglig för ung för att överhuvudtaget tänka på själva bebyggelsen i de nya områdena., idag har jag en annan uppfattning om hur värdefullt både bebyggelse och invånare är i historiska sammanhang.

-hur din kunskap kring historiska faktorer hjälpt?

Att haft förmånen att träffa människor i olika sammanhang och arrangerat många arrangemang i Veberöd under många år som gett mig mycket av hur det var och är att vara en Veberödsbo.

2. Hur upplever du att ditt deltagande påverkat projektet?

-hur din kunskap format rapport och kommande utställning:

Mitt deltagande i gruppindelningen var att fungera som fotograf samt att vara behjälplig med det tekniska (Data) för att sammanställa en så bra rapport som möjligt för framtida bearbetning.

-dina kunskaper om inventeringar, kunskap om byn, historik kring byn osv:

Här har jag inte mycket att erbjuda då mycket bygger på kunskaper om byggnationsmaterial.

När det gäller kunskapen om byn kommer många minnen fram i samband med inventerings-arbetet som jag delgett tillsammans med gruppen i rapporten.

3. Vad hade du gjort annorlunda om du gjort projektet?

-hur information borde ha delats ut:

Alla berörda invånare borde fått en väl underbyggd information från ansvariga för inventeringen, som det nu blev i många fall, misstänkte man att det var underlag till höjning av fastighetsskatten och gruppen fick förklara hela idén för dem och detta tog onödig tid för oss.

-utifrån din kunskap gjort andra val:

Bättre information till alla berörda, vad syftet är med denna inventering av respektives bostad. Efter att vårt material är sammanställt i undersökningsformuläret, att var och en får en kopia där de ges möjlighet att göra tillägg för bostadens egen historia, detta med tanke på att vi i gruppen inte kan gå in på fastighetens tomt. Det skulle säkert kännas mycket värdefullare för fastighetsägaren att få delge dessa uppgifter då det hela bygger på en positiv historik för framtiden om Veberöd.

-hur ditt deltagande skulle sett ut:

Min uppgift var att fotografera och det finns inget att ändra på. Gruppen bör alltid innehålla en sakkunnig om byggnadsmaterial samt ett gott samarbete inom gruppen.

-hur du hade velat att ditt inflytande sett ut:

Vid upplägget av inventeringen för alla grupperna borde det finnas en helhet hur rapporterna skall sammanställas för en likvärdig redovisning till nästa part som skall sammanställa alla underlagen. Nu var det nog så att var grupp gjorde på sitt sätt som sedermera skapade lite olika redovisningssätt.

-egna tankar:

Från början förstod jag inte riktigt omfattningen av inventeringen. Våra föreläsare som informerade om olika grenar i inventeringsarbetet var inte lätt att ta till sig då man var lite novis på många områden och mötena var för korta.

Under tiden som vi i gruppen arbetade växte intresset för arbetet mer och mer.

Men det var ett arbete som tog mycket tid i anspråk och borde fördelas på fler grupper!

Med vänliga hälsningar
Bertil Thörncrantz

1. Hur upplever du expertens roll som samordnare och har denne/dem varit behjälplig och tillgänglig i arbetet?

Mycket god. De har alltid funnits tillhands och behjälpliga när oklarheter uppstått under vårt arbete.

2. Hur upplever du att förtroendet för kommunen och stadsbyggnadskontoret har förändrats, om det har förändrats? Hur såg det ut tidigare?

När det gäller den kommunala servicen från kommunen har allmänhetens förtroende sjunkit väsentligt, vi känner inte att vi ingår i Lunds kommun. Kommunen arbetar inte demokratiskt man lyssnar på oss men det är redan innan möten bestämt hur det skall bli i frågan.

När vi var egen kommun lyssnade man på invånarna och de arbetade för vårt bästa, ärenden behandlades snabbt och verkställdes snarast möjligt för byns bästa.

Jag har inte tidigare haft någon större kontakt med stadsbyggnadskontoret men alltid blivit väl bemött med mina frågor. De är sakliga och kunniga i regler m.m.

Mvh/Bertil Thörncrantz

BIL. 5, Intervjusvar från E-post konversation med Informant 4.

Hej!

Här kommer svaren!

1. Min bakgrund som arkeolog har definitivt hjälpt på det vis att jag har erfarenhet av att dokumentera. Men själva faktan om husen visade sig vara mycket svårare än vad jag trodde. Jag har till exempel aldrig tänkt på att det finns tegelfärgade betongpannor!

2. Mitt deltagande har nog styrt upp vår grupps arbete då jag stod för den mesta av dokumentationen (bilder och blanketter). Men de övriga gruppmedlemmarnas kunskaper om bygden var ovärderliga och utan deras hjälp hade vi bara fått in den kunskap som går att se med blotta ögat och inte sådan som att den förra ägaren till ett hus på Ängavägen kallades för "Bikungen" pga att han höll bin.

Själv hade jag verkligen ingen som helst kunskap om byn! Det jag hoppades på med projektet var att kanske min kunskap jag fått i min arkeologiutbildning kunde bidra lite medan jag själv skulle få mer lärdom av byns historia. Då vi inte ens flyttat hit när projektet startat var det verkligen tufft att försöka hänga med i allt som sades på mötena om byn!

3. Min kunskap har påverkat på så sätt att jag lätt fick in en rutin på hur vi skulle dokumentera, i vilket steg vi skulle fotografera och ungefär hur lång tid vi skulle stanna på varje hus. I början tog det såklart lång tid och då jag inte hade koll på varken bygden eller husdelar är jag glad för att du hade tid att gå med mig så att jag fick ett hum om hur blanketterna skulle fyllas i. Från arkeologin har jag med mig att det är bättre att anteckna för mycket än för lite med tanke på att arkeologi är destruktivt - man tar ju bort kulturlagrens då de är dokumenterade. Så här fick jag ofta påminna mig om att husen faktiskt står kvar så att om du eller Henrik skulle behöva mer information om ett hus så står det, förhoppningsvis, kvar där jag lämnade det sist!

Jag trodde inte det skulle vara så svårt eller tidskrävande! Jag trodde även att jag skulle ha mer tid, men med flytt, inskolningar på dagis, jobbstart och vab försvann tiden fort iväg. På slutet fick min grupp in ett bra flyt, men då var vi även rätt så trötta på det hela!

Det har varit väldigt kul, intressant och jag har fått mycket bra kunskap om byn som jag nu kan föra vidare till mina små killar som ju kommer att växa upp här!

4. Är experten du eller Henrik? Jag kan svara för båda.

Du har varit tillgänglig för oss hela tiden, förmodligen mer än vad du skulle, haha! Du har lyckats föra vidare vad Lunds kommun (eller Henrik) velat ha fått ut av projektet och gjort det mer begripligt för oss "vanliga".

Henrik har haft en lite annan roll och ibland förstod jag faktiskt inte riktigt vad han menade så så var det bra att du kunde "översätta".

Om jag förstår det rätt så har det här projektets mål och metod utvecklats under projektets gång vilket givetvis har gjort det hela lite oorganiserat - vilket givetvis är förståeligt!

5. Jag har aldrig funderat särskilt mycket om kommunen på så vis, men vi har ju fått höra lite allt möjligt om folk som varit oense om bygglov, konstiga byggregler osv. Sedan att jag personligen är tveksam till hela det här projektet "klandrar" jag inte kommunen för.

Hör av dig om jag missat något eller om något är oklart!

Med vänlig hälsning,

Lotta

BIL. 6, Intervjusvar från E-post konversation med Informant 5.

Bilaga 6. Informant 5 2016-08-11.

Den 10 augusti 2016 10:56 skrev Alexander Hansson <gushanal@student.gu.se>:
Hej Inger!

Här kommer frågorna. Jag vill ha svar på de numrerade frågorna, alltså 1-3. A:na är exempel som du kan använda för att svara på frågan, som ett stöd i svaret.

1. Kan du beskriva hur du upplevt projektet?

a. T ex hur din bakgrund hjälpt, hur din kunskap om området och professionen hjälpt, hur din kunskap kring historiska faktorer hjälpt? Övriga faktorer/aspekter som hjälpt dig i arbetet.

Jag gick in i projektet med en felaktig bild av hur jag skulle kunna bidra med kunskap om området. Jag fick uppfattningen vid förfrågan om hjälp, att man skulle diskutera i en samtalsgrupp byns struktur. När det stod klart, hur stort och ingående arbete som förväntades av oss var det försent att dra sig ur. Min envishet är inte bra alla gånger.

Jag är intresserad av släktforskning och föreningen hade fått en massa tidningsurklipp som gick igenom, då fann jag artikeln om branden i möllan på Dörrödsvägen och Veberöd Nr 5. Denna notis förklarade varför V-d 5 var ombyggt, och inte fortfarande kringbyggd som övriga gårdar som låg kvar på platsen före enskiftet. Intervjuer med äldre personer, som är födda på orten eller hitflyttade för länge sedan, har bidragit med kunskaper. Enskiftet har bidragit med ett välstånd, som ingen på den tiden kunde begripa. Maclean var dålig på att förmedla information om sitt förändringsarbete. Maclean hade sett välståndet, i andra länder, som infört enskifte och skolor för alla barn, det ville han även ge till bönderna på Svaneholm. Maclean förstod inte att upplysning om förändringsarbete tar tid så han blev, enligt sägnen, brutal vid utflyttningen av gårdarna

2. Hur upplever du att ditt deltagande påverkat projektet?

a. T ex hur din kunskap format rapport och kommande utställning, dina kunskaper om inventeringar, kunskap om byn, historik kring byn osv.

Mitt deltagande har inte påverkat rapporten. Gruppen, som jag arbetat i, har försökt göra sitt åtagande så grundligt som vi förstått. Dokumentationen av husen och dess historia har varit inspirerande för mig personligen. Gruppen har inte diskuterat vilka objekt som skall visas på utställningen.

3. Vad hade du gjort annorlunda om du gjort projektet?

a. T ex hur information borde ha delats ut, utifrån din kunskap gjort andra val, hur ditt deltagande skulle sett ut, hur du hade velat att ditt inflytande sett ut osv.

Det som var bra med projektet var er indelning i grupper. Jag hade aldrig vågat samarbeta med dessa unga grabbar, som blev grupp 4.

Man får ta lärdom av det som inte blev vad ni tänkt er.

4. Hur upplever du expertens roll som samordnare och har denne/dem varit behjälplig och tillgänglig i arbetet?

Jag har fått svar på de frågor som jag ställt. Jag förstår att mina förkunskaper är undermåliga i ett så specifikt projekt.

5. Hur upplever du att förtroendet för kommunen och stadsbyggnadskontoret har förändrats, om det har förändrats? Hur såg det ut tidigare?

Våra privata kontakter med stadsbyggnadskontoret har varit och är minimala, därför har jag inga synpunkter i frågan.

Sänder över svaren med förhoppningen att de kan ge svar. Du får skriva igen om du tror att jag sitter inne med fler kunskaper som är värdefulla för projektet.

Med vänlig hälsning

Inger

Tack så mycket för att du ställer upp! Ha en jättebra dag med dottern och barnbarna!

Mvh,

Alexander